

EESTI METS

Nr. 4. Aprill 1922. a.

PÜHADEKS

ostavad kõik ainult šokoladi

„BENE“

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

Peakontor: Tallinnas, Pikal tänawal 28.

Kõnetraadid: 6-24 ja 17-03.

Wõtab vastu:

tulekinnitusi,

weokinnitusi,

elukinnitusi.

Soodsad tingimised. Kindel wastutus.

Kiire ja korralik kahjude korraldus.

Teateid annawad Peakontor ja agendid kõigis linnades ja
alewites Eestis.

Kinnitage oma warandust ja elu kunni weel aega!

Ajakiri „Romaan“.

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Suur Balesna 2.

„Romaan“ toob igas numbris 32 lhk. põnewat jutumaterjali, ilmub suures ajakirja kaustas; erilehed kuulutuste jaoks; head kartongkaaned, kunstniku poolt illustatud.

„Romaan“ toob põnewat ja tuumakat kirjandust maailma tähtsamatelt kirjanikkudelt rahvusvahelises walikus.

„Romaan“ ilmub rahwalikul kujul ja keelel.

„Romaan“ on loetaw ja arusaadaw igale ühele.

„Romaan“ on ajawiite-leheks igale, kes sellest lugu peab.

„Romaan“ nr. 1 sisu on järgmine:

Norra kirjanik	Sven Elvestad:	Must täht (romaan).
India	„ Rabindranath Tagore:	Elaw wõi surnud?
Rootsi	„ Helga Hellroth:	Armastuse pärast.
Jaapani	„ Kyan-Haku-Sai:	Noormees ja geisha.
Poola	„ Marga Zabojecka:	Mis räägib waikus?
Saksa	„ Thea von Harbou:	India hauasammas (romaan).

Aprilli algul ilmub „Roman“ nr. 2, s. o. 15. aprilli number.

Sisu järgmine:

Norra kirjanik	Sven Elvestad:	Must täht (romaan).
Bulgaaria	„ Iwan Wasoff:	Pilatuse tütar.
Saksa	„ Llfred Manns:	Maruöö.
Wene	„ Anton Tshehhow:	Pettus.
Soome	„ Walakorpi:	Hõbepulm.
Daani	„ Karl Ewald:	Göran.
Saksa	„ Thea von Harbou:	India hauasammas (romaan).

Igas metsanurgas on „ROMAAN“ ainukeseks wahelduseks.

Lugege „ROMAANI“!

Tellimisi wõtavad wastu kõik postkontorid.

Abitalitused igas linnas. :-: Agentuurid üle riigi.

Kirjastus „Areng“.

Kalaasjandus

Eesti kalameeste
:: hääle kandja ::

Kalapüük — ümbertöötamine — kaubandus
--- teadusline töö — ühistegewus ---

Wastutaw toimetaja
ERNST WEBERMANN

III aastakäik

1922

Kõik, kes huwitud kalaasjandusse
puutuwaist küsimustest, loewad

„Kalaasjandust“

Tellimise hind 200 marka aastas, wäljamaale
poole kallim. — Üksiknumbri hind 20 marka

Kõik aastatellijad saawad hinnata kaasandeks suure
-- kalendri huwitawa sisuga ja seinakalendri --

Kirjade aadress: Postkast 22, Tallinn. Kõnetraat 17-60

Kuulutuste ja tellimiste

wastuwõtmine

„Eesti Metsale“

ja teistele Eesti ja
wäljamaa ajalehte-
dele ja ajakirjadele

„HERMES'I“

WAHETALITUSE KONTORIS

Tallinnas,

Wana Posti tänav 7-10-a.

KATALOOGIDE,

reklaamplakatide, kirjade
ja teiste kirjatööde

ÜMBERPANEKUD

ja ära kirjad kirjutusmasi-
nal tehakse kiirelt ja asja-

:: tundlikult ::

HERMES'I

KONTORIS

Tallinnas,

Wana Posti tänav 7-10-a.

XX. Eesti näitus Tallinnas.

2.—11. septembrini 1922. a.

Loomakaswatus — 2.—5. septembrini, põllutöö — 2.—6. sept., tööstus — 2.—11. sept.

Näitusel on järgmised osakonnad:

I. Põllutöö.	VII. Kalaasjandus.
II. Põllutöömasinad ja -riistad.	VIII. Metsandus.
III. Loomakaswatus.	IX. Põllumajandusline tööstus ja selle harud.
IV. Karjasaadused ja nende ümber- töötamine.	X. Kodu-käsitöö.
V. Aiandus.	XI. Haridus.
VI. Mesindus.	XII. Kaubaproowid.

Näitus on kõige suurem Eestis!

Ülesandmiste wastuwõtmine on alanud ja kestab 1. augustini.

Seemne- ja katsepõlud, maaparanduse tööd ning majapidamised antagu üles enne 1. juulit.

Näitusebüroo asub Tallinnas.

Nuune tän. 20 (näituseplatsil).
Kõnetraat 1-21.

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts.

Hea on, kui hästi läheb!

**Aga targasti teeb, kes
oma warandust kinnitab**

„Polaris” es

„Polaris”,

**Eesti Kinnitus-
Aktsia-Selts**

Tallinn, Wana Wiru t. 12

Agendid igas linnas

EESTI METS

Metsa- ja jahiasjanduse kuukiri.

Tellimise hind:

1 aasta peale 300 marka, $\frac{1}{2}$ aasta peale 150 marka, üksik nummer 25 mrk. Väljamaale aastas 400 mrk. Toimetuse ja talitus: Metsade Peavalitsuse juures, Tallinnas.

Kuulutuste hind:

1 lehek. 1500 marka, $\frac{1}{2}$ lehek. 800 marka, $\frac{1}{4}$ lehek. 450 mrk. Tekstis ja kaantel 100% kallim. Aadr. liht ja rahasaadetustele: Kuukiri „Eesti Mets“ Tallinnas.

Nr. 4.

Aprill 1922.

2. aastakäik.

**21. märtsil s. a. lahkus pikalise, kurnawa
halguse järele siit ilmast „EESTI METSA“
toimetuse liige**

Friedrich Leonhard Kangro.

Teda mälestab toimetus.

Metsaasjandus.

Kuidas tuleb „Schütte“ wastu wõidelda.

R. Kun.

Palsjud metsailemad ei tahta oma taimeaedades männipuu taimesid kasvatada. Põhjuseks on aastate jooksul saadud libedad kogemused, et männi taimed sageasti ei õnnesta: lähe aastased taimed lähewad punasets ja kuivawad ära.

Uutes taimeaedades, kus wanu männi läheduses ei ole, kasvawad taimed priiskesti mitu aastat, aga lõpuks tekitab tõbi, taimed enam ei ebene ja surewad enne wäljaistutamist ära. See on põhjust annud männi taimi ajutistes taimeaedades kasvatada, kus nad esialgul tõbest tabatud ei saa.

Männi taimede kuivamine wara kewabel taimeaedades on igal pool tuntud nähtus. Sakselased kutsuwad seda haigust „Schütte's", s. o. okaste pubenemine. Põhjuseks selleks võib olla talwine külmu, suwine põud, aga wiist küll kõige enam parasiidi seenefene Lophodermium Pinastri Cher, ka Hysterium Pinastri nime all tutaw.

Wanadele mändadele see parasiit suurt kahju ei tee, ehk ta küll ka nende okaste peal elutseb, kust ta siis ka taimele peale taimeaedades langeb ja need surmale suigutab. Kewabel ilmuwad okaste peal punakas-pruunid täpikesed, need on parasiidi mycelium; sealt teliwad spermaoonid ja wiimati spoorid. Okased, kus Lophodermium Pinastri juba peal, surewad ära ja selle järele ka taimed, kui kõik okased maha on langenud.

Witte üfsi taimeaedades, waid ka metsas, männi kultuurades, teeb see parasiit oma häwitamise tööd. On tähele pandud, et kultuurad 5—6 aastani selle tõbe all mõni aasta lõwasti kannatamad, kuna aga isetärkanud taimelele ta juurt wiga ei tee.

Õnneks on lörda läinud selle tõbe wastu head rohtu ülesleida. On olemas kihwtine wedelik, mis parasiidi spoorid tapab, kui sellega taimed suwe jooksul mõned korrad pritsitud saawad. See „fungiid“ (selle nimega kutsutakse kõik ained, mis parasiidi seenefesi surmawad) on 1884 a. Brantsufemaal tarwitusele wõetud, kus ta Borbo wedeliku (Bouillix bordelaise) nime kannab. Saksamaal kutsutakse teda „Rupferkallbrühe“.

Borbo wedelikku walmistatakse filmakivist (wasewitriol, Cuprum sulfuricum) ja lubjast.

Metsaametnikkudel tuleb seda tungisiti ise walmistada, sellepärast peatame selle wedeliku juures pikemalt. Puhas filmakivi (siinine) on kallis, sellepärast kutsuwad kauplejad teda odawa kübaramustaga (rauwitriol, Ferrum sulfuricum oxydulatum) segada. Seda arwesse wõttes tuleb hoolega walwel olla, et filmakivi puhast ja raua witriolist waba oleks. Kui filmakivi sulatisele salmiati wainu (tinkpiiritus, Liquor Ammonii caustici) juure lisada, siis saame klaari, sinise wedeliku, on aga raua witrioli juures, siis wõtab wedelik sinaka wärwi, lähed jopasets ja põhja langeb mustjas-roheline segu.

Filmakivi tuleb tingimata puu nõu sees sulatada. Teise nõu sisse pannakse kustutamata lubja wette lignema. Kui filmakivi ärasulanud on, lastakse lubja wedelik läbi õhufese riide, kallatakse mõlemad kottu ja segatakse puuga heasti läbi.

Borbo wedeliku walmistamisets on mitu retsepti olemas. Mõnda nimetatud „normaalwedeliku“ koosseis on järgmine: 6 naela filmakivi sulatatakse 10 pange wee sees ja 4 naela kustutatud lubja 7 pange wee sees, enne tarwitusele wõtmist kallatakse mõlemad kottu ja „normaalwedelik on walmis. Saksamaal on taimeaedades tarwitusel palju kõwem wedelik: wõetakse 5 naela filmakivi peale 5 pange wett ja 10 naela kustutamata lubja peale niisama 5 pange wett. Kui filmakivi sulanud, kallatakse mõlemad kottu. Selle juures peab kolm puu nõud olema: ühes sulatakse filmakivi, teises kustutamata lubi ja kolmandasse walatakse mõlemad wedelikud enne tarwitamist kottu.

Enne taimele pritsimist tuleb järele katsuda, kas wedelik „neutral“ on, see tähendab, temas ei tohi üleliiga filmakivi ega ka üleliiga lubja olla. Seda saab kergesti teada, kui tükese harilikku lakmus paberit wedeliku sisse lastame, lähed paber punasets, siis on filmakivi palju, muntub ta aga sinisets, siis on lubja wõit. Kui filmakivi palju, siis tuleb lubja wett juure lisada, on aga lubja rohkesti, siis lisatagu filmakivi wedelikku juure. Kui lakmus paber ennast enam ei muuda, siis on wedelik neutral ja pritsimisets kõlbulik.

Olen Borbo wedelikku männi taimele arstimisets umbes 20 aastat hea järeldusega tarwitanud, olgugi, et ma kustutamata lubja asemel kustutatud lubja tarwitan ja ka selle peale

wäga rõhku ei pannud, et wedelik neutral oleks olnud. Kui taks korda suwe joosful, juuni lõpul ja sept augusti, taimesid Wordo wedelikuga pritiida, wõib julge olla, et nad terweks jääwad. Selle wedeliku mõju on suurepäraline.

Kord läksid minu taimeaias fewabel wara männi taimed ühe poole peenra ja teise peenra ääre peal punaseks. Selle nähtuse põhjusi otsides selgus, et metsnik oli meeleldi punaseks läinud lohad wedelikuga kastmata jätanud, tahtes araproowida, kas sel rohitsemisel tähtsust peaks olema.

Taimede kastmist Wordo wedelikuga tuleb kuiwal ajal ettewõtta, sest wihmasel ajal peseb wihm wedeliku taimede pealt maha, enne kui ta jõuab okaste peal ja sees parasjubi spoorid ära hufata.

Lõpuks mõni sõna seletuseks, kuidas tuleb taimede pritsimist toimetada. Kui teisi abinõusid täepäraselt ei ole, wõib wihta eht lillede kastmise tannu tarwitada, kuid nende abil ei saa töd hea ja palju wedeliku lähed kaduma. Katati sündsajat abiriista otsima ja peagi läks kaubamaja B. Vermorel korda, ülesleidja B. Bernard'i plaani järele niisugust pritsi mundstükki konstrueerida, mis pritsist wäljawoolawa wedeliku joa uduks muudab, misjulgune udu mahalangedes kõik offab läbi märjaks teeb. Enne sõda maksis sarnane prits 18—20 rubla.

Tarwitamine on lihtne: mees wõtab pritsi selga, pumpab pahema käega ja parema käega juhib pritsist tulewat udupilwe.

Männi taimede kaitseks on Wordo wedelik wäga soowitaw tarwitusele wõtta.

Eesti metsa tähtsamad puiestiku tüübid.

G. S h a b a f. (Härg.)

Kõige tähtsamad puufeltside isiklikud nõuded käiwad maapinna koosseisu, niiskuse ja walguse kohta. Siin walitseb põhiseadus: mida wäsem maa, seda puhtam puiestiku koosseis; mida rikkam maa — seda suurem puufeltside rohtus sellesamas puiestikus.

Ragu teada, on maapinna koosseisu kohta kõige wähenõudlikumad — männ ja kast. Kõige suuremas niiskuses wõiwad kasvada mustlepp, kast, männ, ofalt ka saar ja kuust. Tuletan meele siin veel puufeltside n. n. walguse rida, mis puiestiku täiusele wäga tähtis: läär, kast, männ, haab, tammi, saar, waher, mustlepp, jalakas, walgelepp, pärn, walge pöök, kuust, punane pöök, Europa kuust (abies pectinata). Walgust armastawate lääri, kase ja tamme puiestikkude täius ei ole nii suur, kui warju kannatawates puiestikkudes kuusest eht pöögist.

Kõigi ülemalnimetatud alaliste tingimiste põhjal on Eestis wäljakujunenud järgmised puiestiku tüübid eht algkujud, mille wahel palju ülemineku tüüpe olemas:

Tüübi Nr. ja nimetus	Puiestiku koosseis	Topograafiline seisukoht	Maapinna	Maapinna koosseis, niiskus	Rüpe, normaal puiestiku wõimalik tagawara
I. Simeisel, kõige madalamal luha-terrasjil.					
1. Must lepp	M. lepp, puhas eht ka kuule ja kase juure seguga.	Tasane, jooskawa wee ääres.	Mitmesugused laialehelised rohud, nõges, humal jne.	Mustamulla muda, wesiine.	Tarbe ja küttepuu, tunni 55 t. s. tiinu peal.
2. Madaliku kaast.	Kast, puhas eht m. lepa ja kuuse juure seguga.	Tasane eht wäikeste tallatuga, põhimee jooskatistatud.	Mitmesugused rohud, puif, orashein j. t.	Turbane mustmuld, märg.	Tarbe ja küttepuu, tunni 40 t. s. tiinu peal.
3. Madaliku kuusif.	Segamets: kuust, kast, haab, m. lepp, harwa üksikut tamm, pärn, waher, jalakas.	Tasane eht lainetaoline.	Koheline: ja tarusammal ja rohud.	Sawine, paksu pealmise mustamulla kihiga, niiske.	Kuusel mitte ühetalised aastaringid, tüwi — ofiline, tunni 65 t. s. tiinu pealt.
4. Madaliku männif.	Segamets: männ, kuust, kast, haab.	Lainetaoline.	Kõrgemates kohades sammal ja pohlakad, madalamates — rohud.	Peale uhutud tiiw, wärste.	Männi tüved laiaringilised ja ofilised, tunni 60 t. s. tiinu pealt.

II. Teisel, teismisel põlluterrasfil.

5. Kuusik, „põllutüüp“.	Puhas kuusik, ka haama ja w. lepa juureseguga.	Wäikese kallatu- ga, tasane eht küntline.	Roheline sammal, jänese-lapsad, maarakad.	Viimane sawi eht kruusane, wärske.	Sirged tüved, ühe- taolised aastaringid.
6. Põllukuusik, segamets.	Enamuses kuusik, wähemuses männ, kast, haab.	Sainetaoline ja küntline.	Sammal, maasti- kad, sõnajalad.	Samine liiw, wärske.	Ritsaringiline kuuse tüvi, kurni 80 t. f.
7. Põllumännik, segamets.	Enamuses männ, wähemuses kuusik, kast, haab.	Küntline.	Sammal, maasti- kad, kumustikad, kiltakad ja põh- lakad.	Kerge sawine liiw, wärske.	Männal sirged tüved, ühetoolised aastarin- gid, kuusel — ju- damemida. Kurni 60 t. f.

III. Kolmandal, kõrgemal mäeterrasfil.

8. Nõmme männik.	Mänd, üffit kuusik ja kast.	Küntline ja mägine.	Dre sammal, põhjalad, tanar- pif.	Rammus kollane liiw, wärske.	Head ritsaringilised ehituspuud, kurni 55 t. f.
9. Kanarpiku männik.	Mänd puhas eht harwalt üffit kast.	Sainetaoline eht tasane /	Kanarpi, harwalt Calamagrostis silvaticus.	Waene hall liiw, altpool lahja ja kuiv.	Puutüved maha- jooswad ja oksilised, kurni 45 t. f.
10. Põdra-sambla männik.	Mänd, puhas.	Mägede tippudes	Walge põdra-sammal.	Kõhn liiw, al- pool tihti ort- tein, kuiv.	Tüved oksilised, suur osa küttepuid, kurni 35 t. f.

IV. Nõmmel halbadel kasvutingimistel.

11. Kaitse männik.	Mänd, puhas.	Küntline.	Ilma maa- katteta.	Seede — tuiskaw liiw, kuiv.	Oksiline küttepuu, kurni 20 t. f.
12. Raba männ.	Mänd, harwa üffit kast.	Metsamaa samb- la rabaks üle- mineku kohtades.	Samb'a tiht kurni 2 arf., soo- taelad, murakad, jõhwikad.	Mineraalne tiht on kallataoline, hapu põrweesi	Malam küttepuu sort, kurni 22 t. f.
13. Sookaasik.	Enamuses kast, wä- hem. männ, kuusik ja üffit m. lepp.	Kohusoo ääres.	Puit Carex), soowõht (Calla palustris) jne.	Mudaalune alus- põhi mitte süga- wam kui 1 1/2 arf.	Halb küttepuu ja hagu, kurni 15 t. f.

Iseäralist tähelepanu ja põhjalikku uurimist metsatorraldaja poolt nõuavad Soome meelade ääres asuvad paeliwi männikud ja kuusikud. Need puestikud on õige tuulekiindlad, sest et puujuured liivipragudes kõvasti finni istu-
wad. Pealmise mulla kiht kardab aga päikse poolt kuivutamist, mis pearaide sihituse juures tuleb arvesse võtta. Kui see mulla kiht ainult 2—3 tolli paks ja vähem, siis algab juba meie „paeliwi tundra“, kus praegu veel midagi ei kaswa, peale mõne üffiku tibura põdsastiku, nagu seda Vääna ja Rannamõisa wahelises „kõrbes“ näha on.

Tabelis nimetatud puestiku tüüpides kas-
wad alusmetsa nõol järgmised selsid: I. luhä-

terrasfil: põdsataolised toominga, paju ja pärna
wõsad, karumustikas, Rhamnus frangula, mü-
stad ja punased sõtrad, kohlappu ja teised;
II. põlluterrasfil: kuusemetsa all enamiste sara-
puu ja männitüvedes — kadakas. Viimane leidub
ka III. mäeterrasfil männitüvedes. Head eluõde-
mulist kuuse järelkaswu leiame ainult põllu-
terrasfi puestikute walgenditüved peal. Tabeli
viimases lahtris näidatud „wõimalikku“ taga-
wara leidub õige harwalt, sest et endise walik-
raide läbi „masse järqi“ — puestikute täius ja
sellega ka nende warandus on teismiselt 20—30%
wõrra vähendatud. Viimane nähtus käib aga
juba ajutiste kasvutingimiste hulka, mida
tulewikus wastawate majandusliste abinõudega

Võimalik on parandada. Tabelist näeme aga fiiski, et kõige suuremat tagavara lestmise põlluterrasi tüübid kasvatavad, selle peale vaatamata, et luhaterroosil maapinna koosseis rikkam on. Sellest võime otsustada, et meil siin weestullusega tegemist on, mida metsa produktiivse töstmiseks kraavitamise abil tuleb kõrvaldada. Sellega võime ka 12. ja 13. rabaistatud tüüpide peale mõjuda. Kõige rassem oleks kuiva kuiva 9, 10 ja 11 tüüpide parandamine, mis ainult mitme metjapõlve lestmisel, vastava, maapinda rammutama, alusmetsa sisseseadmise näol võimalik oleks.

Ajutiste kasvutingimiste mõjul — nagu suurel tuulemurrud, tulekahjud, putukate wigastused, nii ka ennehojagaesed paljaraided, — on meil ka minemikus juba mõned ajutised puieistikud tüübid väljakujunenud. Need on 14) ajutine kase segametsa tüüp — 3-da kuuse segametsa raieistikus ja 15) ajutine haawa segametsa tüüp 3 eht 5 tüübi raieistikus ja 16) ajutine kuusemetsa tüüp 7-a männa tüübi paljasa ja valikraide lohtades, kus maapind enam männale, kui kuusele sünnis on.

Maailma sõda ja temale järgnevad efinesed aastad oma suurte ja lorratute paljaraidetega on nende ajutiste tüüpide kujunemise võimalust suurel määral tõstnud. Sellepärast tuleb meil palju töötada endiste peafeltside enamuse, kuultuuride ja ravitsemise abil, oma kohale tagasi seadmiseks. Nii kaua aga, kui meie seda ei suuda, saab täielise metsatorralduse algusel paari aasta pärast jalguma, et meie metsade lestmise headus õige madalaks saab arvatud. Nagu teada, jagatakse kohalikud alalised kasvutingimised s. o. metsa maapind — boniteetide klasside kaupa selle puuseltki järgi; millele ta kõige rohkem vastab. Puieistikud ise, kui ajutine nähtus kõigi nende omadustega, jagatakse aga headuse klasside kaupa, kuivõrd nende headus ja koosseis käesoleva boniteedi klassile vastab.

Metsaseemnete valmistamine kewadiste külitööde tarwis.

P. W.

Nüüd kantselei töökoorem, mis pea kõiki Eesti metsamehi kantselei laua taha kinni on naelutunud, on sundinud paljusid metsa uuendamise — kultiveerimise — peale liig leigelt vaatama, ehk ka hoopis unustama. „Eesti Metsas“ ei ole peale

meie kõige vanema metsateablaste h-ra Lun'i keegi kultiveerimist käsitanud ja muus kirjanduses ja ajalehtedes ei võta selle üle ka keegi sõna.

Talw mõõdub, algavad kewadised külitööd, kus igal põllu- kui metsamehel seeme küli tarwis peab olema. Arvatawasti on efinesed sellega küll warustatud, kuid wiimastel seda kõigidel ei jattu.

Wene walitsuse aegus sadas sellajal igasuguseid ring- ja juhatuskirju; seemnete valmistamise käigu üle nõuti iga kuu täpisele teateid, lasti proovisi wälja saata Peawalitsusse, Departemangu ja Metsainstituuti. Praegu walitseb sellel alal aga täielik vaikis, paistab, nagu oleks see kõik htearune töö, mille üle ei maksi pead murda. Mõnedgi metsaülemad on kewadise külwi tarwis taimeaiad sügisel walmis lastnud teha, aga millega täis küliba, kui seemet ei ole, niisama puuduvad kuivatised, tuulamise ja forteerimise abindud.

Sellel alal tuleks energilisi sammusid astuda ja loondada käbide kuivatamist ja seemnete puhastamist nendesse metskondadesse, kus weel Wene walitsuse aeg selle tarwis sisseseaded on muretsatud, nagu Laiffaare, Kilingi ja mõnedes endistes eramõisates. Iga metskonna kohta kuivatist ülesehitada, wõtaks riigilt liig palju kulu ja ei oleks ka otstarbekohane. Mitaks küllalt, kui iga maakonna kohta faks kunni kolm kuivatisafutust oleks, kuhu teised metskonnad oma käbid kokku weaks ja walmis seemned tagasi saaks. Hoosalt töötades suudaksime mitte ainult tobumaa turgu rahuldada, waid wõiksime ka wälisurule saata, kas Wenemaale ehk jälle Daani. Wiimane ostis enne ilma sõda heameelega meie seemneid.

Oletk soowitaw kõitibelt metsaülematelt ringkirjalikult teateid nõuda, kui palju kusahil seemet on ja kui palju kusahil seda tarwis läheb, nii wõiks sealt, kus ülejääki on, puudustkannatajatele saata.*)

Toon lõpuks wäikese ülewaaete seemne kuivatamise käigu üle läinud talwel Kärbla metskonnas: 2¹/₂ kuu jooksul on metskonnas olemas kuwatistes, kus neli trummelt on (kui produktiivsiiooni tõsta tahetakse, wõib weel 2 trummelt ligi panna), 840 warka männi käbisid ära kuwatatud, millest saadi 10 puuda puhast seemet idanemisega 94% ja 66 warka kuuse käbisid, mis wälja andsid 70 naela seemet, idanemisega 96%.

*) Metsade Peawalitsus on kõigilt metsaülematelt sellekohaseid teateid nõudnud, et siis võimalik oleks wõimalikke ülejääte otstarbekohaselt ära jaotada.

Seemnetest jatkub oma metskonna tarwis ülejäägiga.

Peale oma kübide kuivatataffe seal ka teistest metsfondadest toodub kübisid.

Oleks väga soovitam, kui keegi veel selle kohta sõna võtaks ja need küsimused „Cesti Metsa“ laudu lahendatud saaks.

Metsatööstus.

Ehitusmaterjaalina tarvitatawa puu iga pikendus.

W. G.

Riigiasutuste ja eraisikute mitmesuguste puust ehituste ja nende osade korraspidamise ja uute tegemise kulude eelarves mängib iga aasta tähtsat osa see summa, mis äratõdunenud osade vahetamise ja uute tegemise peale ette nähtakse. Kuna Ameerika ühisriigid kaugelt üle 90% seebri ja lastaani puud ehitusmaterjaalina tarvitada võivad, mis sugune toores seisulorras (toores tuleb mõista mitte selle sõna otsekohehes mõttes, vaid kui üleüldse väljatõttamata eht kunstilisel teel tõwendamata puu) keskmiselt 12 aastat tõdunemisele vastu paneb, tarvitataffe meil Cestis, Saksamaal ja peaaegu terves Euroopas selleks otstarbeks peaaesjalikult mända ja kuuse, mis suguste wastupanek tõdunemisele toores seisulorras keskmiselt tõdigest 5 aastat on.

Praeguste Cesti turuhindade järele, kus männi ja kuuse pallide kantjala hind keskmiselt 35 marka on (tooritud, franto lähem raudtee jaam), lähneb sin puust ehituste korraspidamise peale iga aasta üks viiendil sellest summast, s. o. 7 marka puu kantjalga maksma.

Sellepärast hu itafid Saksamaa ehitusmeisterid järgmised küsimused:

1) Kas on võimalik puu wastupidamust tõdunemisele kunstliste abinõude waral toetada?

2) Kas wastupidamuse aja kunstlik pikendamise kallimaks ei lähe, kui äratõdunenud ehituste eht nende osade harilikku, teatud aja tagant vahetamine?

3) Mis suguses wahetorras on puust ehitusmaterjaali wastupidamuse aja pikendamise kulud selle läbi kättesaadud pikendatud ajaga?

4) Kas on puust ehitusmaterjaali piiramata iga üleüldse soovitam või peab sellel, praktiliselt seisutohalt waadates, iltagi ka oma piir olema?

Katsed ja uurimised on näitanud.

1) Männi ja kuuse puu iga võib pikendada sellega, et neid isefaralise lahuga (sulatisega),

mis mädanemist edendajaid seenekesti suretab, läbi imbutataffe. Umbes aastal 1840 sai puuiga pikendamise katseid mitmel wiisil ette wõdetud, kus õnnestas seda 3—4 kordseks teha. Praktiliselt on korda läinud puu imbutuskulufid wiimase wõimaluseni wahendada ja seda tööd lihtsustada.

Chloortsingiga imbutates läks korda puu iga keskmiselt kunni 12 aastani pikendada; wasewitrioli — 14,5, sublimaadiga — 16,5 ja tõrwa õliga (Saksa riigi postiwalitsuse andmete järele) umbes 23 aastani. Siin on jutt täielikust imbutamisest, kus kaitseollust 6—8 tgr. ühe kantjala puu peale arwataffe.

Praegusel ajal laiast tarwitusele wõdetud Rüpingi metoodi järele imbutuse kulude kohta puuduwad meil kindlad andmed, kuid niipalju kui mõnede tehniliste ajakirjade kirjeldustest näha, saab 2 tgr. tõrwa õliga ühe kantjala puu peale sedasama kätte, mis ülemal nimetatud sublimaadiga.

Ühe kantjala puumasje peale saab harilikult 28 gr. sublimaati, 285 kunni 340 gr. chloortsingi, 170—285 gr wasewitrioli ja 2 tgr. tõrwa õli wõdetud. Nendest arwudest, kui ka laboratooriumi andmetest kihwti mõju kohta mädanemist sünnitawate seenekesti häwitamisel, leiame tõdige sagedamini tarwitawate metalli foolade wõrdlemisel järgmise wahetorra:

Sublimaati	100
Fluornatrium	25
Wasewitriol ja chloortsingi	3 kunni 5.

Tõhtud katsete juures leiti otstarbekohane olewat sublimaadi imbutuslahu, kui põhjollus ja nimelt 1 tgr. arwesse wõttes tarwitada.

2 ja 3) Tõdliste palgad ja kõik muud imbutamise juures ettetulewad kulud kokkuvõtetult teewad umbes 6 marka kantjala peale wälja. Üks tgr. puhast sublimaati maksab umbes 1000 marka. Imbutatud puu kantjalga lähneb seega 16,5 aastase iga juures keskmiselt 45 marka maksma. Iga aasta uuendusele tulewa osa ehituste kulu langeb seega 7 pealt 2,8 peale, s. o. 2,5 korda wähem kui harilikult.

Küüd on küsitaw, misjulgust mõju kaitselehu suurendatud mõõdul tarvitamine puu peale avaldab. Praktiliste kogemuste ja Guldberg-Waage teoreetiliste masse tegevuse seaduste järele näeme, et puu iga pikendus veel suurema hulga imbutusollusega mitte enam proportsionaalses mahetoras ei ole, ning et seda mahetorda siis juba digemini paraabolana kujutada tuleks.

Kui imbutust jällegi ühe filogr. sublimaadiga algame ja puu iga 16,5 aastat, kui aluspunkti arvesse võtta, siis saakime Dr. inf. Molli näljaarvamise järele Saksamaa praeguste turuhindade kohaselt järgmise põhimõrdluse:

$$Q = 5 + v$$

kus Q on puu iga, v pikendus ja 5 imbutatud puu iga. Paraabola tipp on 5 peal.

4) Katsetest on näha, et imbutusolluse lisanduse läbi puu iga iflagi veel pikendada võimalik on, kuid küsitavaks jääb, kas lisandus tehniliselt soovitaw on ja kas ettevõtja või tööstus puu iga uuest pikendusest huvitatud on. Sublimaadist ja fluori lahust tehtud imbutusollusega on see ilma suurema raakusteta läbiviidaw, kuid wafewitriolilt ja klooritringist imbutusolluse juures tulewad talistused ette, mis üle teatud määra imbutusele piiri panewad.

Ühe suuremal arvul puu materjaali ja nimelt puu tulpade tarwitaja, telegraafi-walitsuse, kogemuste järele olla puutuba iga 20 aastat soovitaw, kus juures seda aastate arwu ei võeta mitte, kui kestmist tulba iga, waid kui minimaal iga kõigi tulpade kohta. Praktiliselt on see kättesaamata, sest et puu iga iflagi ühe teatud kestpunkti ümber keerleb, kus üks ja seefama puu ühes kohas rohkem wastu peab, kui teises kohas. Weil on praktiliselt võimalik ainult kestmist iga pikendada, kust näeme, et kestmine iga 20—25 aastat praktilisi nõudeid küllalt rahuldab. Erandewõtjad pikemat iga enam ei uduagi ja nende nõuetele wastawalt töötamise ongi Saksamaa imbutustööstus omale ülesandeks teinud.

Kuigi katsed meie arwusid täielikult kätte ei anna, siiski jääb meil iflagi võimalus kaitseolluse lisanduse läbi tulba iga pikendada. Tõrwa õli tarwitates võib seda suuremal arvul sisse pressida ja soola sulatisega rõhumise all imbutates võib sulatise kangem olla. Sublimaadiga imbutamise juures basseinis lasub liiga sage lahu ainult puu wälimise kihil peale, kuna alumine kihil lahust puutumata jääb. Sellepärast siis võib kaitseolluse lisandusega ainult niisugust lahust võtta, mis mitte üksi puu wälimise kihil peale lastama ei jääks ja seega lahu puu sisse

jägawamale tungimist ei talistaks. Praktika on näidanud, et selleks otstarbeks fluornatrium kõige kohasem on.

Kunni esimese sõjaaastani tarwitas Saksariigi postivalitsus imbutusollusega, telegraafi tulpade juures 0,66% sublimaadi lahust, kuna sõja ajal sublimaadi kokkuhoitudise mõttes lahust 0,2% sublimaadist ja 0,8% fluornatriumist tarwitati, misjulguse lahu mahetord puhta sublimaadiga kui 66%:0,6% on.

Esee suur kasu, mis kestmise iga pikendamise läbi kätte saadi, põhjened statistiliste teoreetiliste tähepanemiste ja kollektiivfordumise õpetuse peal, mille seadustes on öeldud, et kõik asjad kollektiivfordumises matemaatilisele mõrdlusele mõttes arwudega selgitada lastawad (näit.: inimese kasu, wõidulaenu resultaati, ühe ja sellejama ringi tabamine õnnerattas jne.), kus juhtumisi tõduruse järele grupeerides kestmise arwu või alalise koeffitsiendi kätte saame.

Millemiljoniline telegraafi tulpade ja raudtee liiprite statistika on näidanud, et puu iga siin niisama selle seadusele täpisealt allub.

Uudmed näitawad, et kui 16 aastast kestmist iga 25% võrra kõrgendada, siis üleüldine tõdunemine kunni 10 aastani kõigest 40% 18% asemel, kunni 15 a. 59% 30% asemel ja kunni 20 aastani 80% 60% asemel kasu annab, see tähendab, kui kestmist iga teatud % võrra tõsta, siis esimese ohusutama 20 aasta tõdunemise % tähtsal mõõdul langeb. Selles seisabgi kestmise iga pikenduse mõõduka % tähtsus. Niisugused tähtsad kogemused on omandatud imbutustööstustel ainult praktikas läbinähtud ja läbielatud katsete tagajärgedel.

Kokkuvõte:

1) Kaitseolluse lisanduse suurendatud mõõdul tarvitamine kokkuhoitudise mõttes suurt mõju imbutuse peale ei avalda, kuna aga selle wähenemine imbutuse läbi saawutatavate tagajärgede peale halba mõju avaldab.

2) Sõjaaastane wäljaminek — 7 marka kantjala peale — wäheneb asjatundliku imbutuse läbi kunni 2,8 marga peale, s. o. 2,5 korda wähem kui harilikult.

3) Kunni veel uusi leibusid imbutusalal tehtud ei ole, on imbutusollusega kõige kohasem järgmist lahust tarwitada: a) imbutus 1,7 kgr. tõrwa õliga; b) imbutus 88 kunni 115 gr fluornatriumi ja kreosooli lahuga pinge all tšilindris; c) imbutus 0,66% sublimaadi lahuga ja d) seefama imbutus parandatud kujul 0,66% sublimaadi ja 1,0% fluornatriumi.

Jahiasjandus.

Metssiga Eestis.

Oli harilik novembri kuu päev läinud aas-tal, kui Noosa metskonna kantseleisse Rogosi vahikonna metsavaht teate tõi, et temale lallu-wasse metsja olla üks imelik, ennenägemata loom ilmunud. Et ta jäljed sea jälgedega sarnased olla, ainult suuremad ja ta õhseti kartula põl-busid tuhnimas käia, siis tuldi ühisele otsusele, et see siga ja pealegi metssiga peab olema.

Kohalik metsaülem h-ra Ellram, keda see uudis kõige rohkem näis huvitavat, otustas tohe järgmisel päeval metssea jahiti toime panna.

kolmandab tahtnud kõige ejuimestena kohal olla kuttunud tiirel sõidul mitu korda ümber ja arwa-sid sellepärast nimelt endid metssea tapjateks, pidades sinni wana sõnast: „õnnetus ees — õnn taga“. Üks wäljaspoolt kutsutud kütidest müüs juba metssea ette ära, ainult peab enesele mäles-tufets jättes.

Lõppes komöödia — algas draama.

Tehti kindel otsus: maksu mis maksab, sea peame kätte saama. Sõideti mööda kartuli põl-lust, kus siga alles minewal õffel omale toitu oli nohinud ja seal juures juured, külmetanud

Tapetud metssiga.

Jahist, ofawõtma kutsuti paremad ümbruskonna kütid ja telefoni teel teatati Wõru Rütisalgale, palwega, selle liikmeid jahile ilmuda. Asi sün-nitas kütide seas suurt waimustust, — tahtis ju igaüks ennenägemata looma tapjaks saada.

Sõudis kätte see tähtis päew, nimelt 28. nov. Juba wara hommikul olid kütid kui üks mees Rogosi metsawahi juures koos. Enne jahi algust oli wäifene nõupidamine, kus n. n. jahiplaan koftu seati. Muu seas räägiti ka jahi etteval-mistustest ja sõidul ettetulnud juhtumistest. Mõned ei olnud terwel õõl maganud, waid kuul-sid walanud ja näpub seal juures ära põleta-nud; teised olnud juba unes metssea jahil ja

mullapuritad üles teeranud. See tõstis veel enam kütide tuju ja kiirendas sõjakäiku.

Ajajate poolt aeti läbi esimene mast, — tühja täis, ainult wärsked metssea jälgi oli tubliste näha. Samasugune lugu oli ka teife, kolmanda jne. mastibega, tunni wiimase ni. Enne wiimase masti läbiajamist, mis sookas oli, kahtlesid mõ-ned, kas maksab enam waewa näha, sest wae-walt pehitab metssiga soo peal, kuid sellest hoo-limata otustati ka wiimane mast läbi ajada. Ja tõesti pehitas see otstitaw loom wiimases mastis, s. o. soo peal, kuid kahjuks peafis ta seekord terve nahaga.

Wäike wiga, mis tehti ja metsseale kasuks

läks, oli see et ajajad enne ajama hakkasid, kui kütid veel oma kohtadel ei olnud, mis läbi peesast üleshirmutatud metsõiga ühest nurgast välja läks, nii et teda keegi lasta ei saanud.

Et selgusele jõuda, kus metsõiga peatama jääb, saadeti paar metsavahhti jälgi mööda järele. Mõne tunni pärast tulid luurajad tagasi ja tõid kurbe sõnumeid: waenlane oli ühe kiire jooksupuga umbes 15 wersta ebas, meie Wabariigi piiridest hoopis välja, Lätimaale taganenud. Et juba pimedus kätte jõudis ja ta kütid üle piiri

et keegi salakütt Wiitinas juba metsõiga maha olla lastnud, Wiitinas jälle, et Krahhi metsavahht sellega hakkama saanud, kus juures õiga veel peale neljanda paugu metsavahile kallale olla tunginud. Waatamata kõige selle peale elas metsõiga aga veel koguni rahulikult, ainult Wiitina metsõis oli salaküttidel forda läinud teda forbi sissepiirata, kus juures üks neist õiga nähes, kes otse tema poole jooksnud, kartma hakkanud ja hirmuga terve paugu lähedal oleva männa sisse põmmutanud.

Metsõiga tapja h-va Elram*.

minemiseks väljamaa passide puuduseid, — mis nähtawasti küll metsõigale oli — siis tuli selle päewa töö lõpetada ja koju poole pöörata. Metsavahhid said meeldetuletuse, wiibimata teatada, kui metsõiga kuhugil nähtawale ilmub ja kütid lubasid ühel meelel jälle uuesti jahile ilmuda. Päew loeti nurjaläinuks ja kodusõidul räägiti wähe, nagu oleks üksteise peale pahased olnud.

Mõni nädal ei olnud metsõigast midagi kuulda, siis aga tekkisid uuesti jäljed Krahhi ja Wana-Hoosa metsõigadesse, mis õõfeti tehtud ja paljudel fordbadel teadmata isikute poolt jälgitud, millest oletada wõis, et metsõiga oma siinwiibimisega ta salaküttisid humitas. Ka liitusid rahwa seas mitmesugused jutud metsõiga üle: Hoosas räägiti,

Siljem otõis aga metsõiga omale ise õige kütte üles.

Ühel ilusal päewal, just 5. jaanuaril s. a., jookõis metsõonna kantsleise õ Krahhi metsavahht ja teatas, et tema koer olla metsõiga temale alluwas metsõis üles leidnud. Ei olnud siis enam sellegil aega pikemalt järele mõtelda; metsõilem, abi ja asjaajaja tõmbasid püssid, istusid hobuse peale ja aidaa.

Et sel ajal juba sügaw lumi oli, siis ei mõtõnud metsõiga enam pikki jalutusõike ette, waid pidas mõne werstalise mineku järele puhkust. Nii pidi ta metsõigahi arwamise järele kuhugil metsõheinamaa keskel asuwa metsõisaarete õ sees olema.

Metsõisaar piirati kolmest küljest ümber. Kui kütid, neid oli kõigest kolm, kõige paremad positi-

fioonid wälja olid walinud, läks metsawaht oma wäitefe koeraga siga wälja hirmutama. Waerwalt sai metsawaht umbes 30 sammu metsa minna, kui juba teisel pool küljes neti pauku üksteisele järjnesid, selle järele natuke waitust, siis hurra hüüded ja aupaugud. Kunaotsitava metssea oli metsailem Ekram maha lastnud. Omal kohal seisites näinud ta siga 180 sammu kaugusel oma poole tulewat, kuid seltsamal momendil näinud ta siga teda ja keeranud tagasi, mis peale ta Inglis wintpüssist paugud järjnesid. Teine pauk oli trehmanud ja pituti seast läbi läinud, aga peale selle jooksnud siga weel 90 sammu edasi enne kui langenud.

Siga kaalus 4 puuda 28 naela, kõrgus 4 jalga, suur pea ja pikk nina, harjased pikad ja mustad ja nende all pehme vill. Umbrus- tonna elanikud, kes suurel arvul teda waatamas läisid, tunnistasid teda haruldaset loomaks meie maal. Kust ja mis sugustel põhjustel ta siia sattunud, ei ole teada. Pikematel peatuskohtadel oli ta omale lume sisse pesad teinud, mille alufeks ta juurtega üleskistud noored kuused oli kogunud. Toitnud oli ta ennast talwel peasjalitult puu juurtega, mis sellest wõib oletada, et tema wiibimise kohadel paljud puu juured üles olid tuhinitud. Nähtawasti oli toit wilets, sest et ta wäga kõhnaks oli jäänud.

A. M—g.

Mõtuse mängul.

Tetrao.

1

Kui jões ennast talwe küttest on wabaстанuid ja linawästrit saba õõstutades oma „silil, silil“ kuulda laskeb; kui lumi metsabest kaob, wee loikufid ja mulisewaid ojalesi järele jättes; kui metshaned murtud liinis põhjapoolle rändawad ja pardi parwed õhku läbilidigates jõge mööda ülesse ja alla lendawad; kui laulu räästa laul läbi laane latsub, siis algab ka see aeg, kus meie wägewam ja ilusam metsjalindude efitaja, mõtus, pimedast laanest piiratud raba mändadel oma tastaft, jalalittu laulu laulab.

„Üks lihtne metalline klõgin ja sifistamine, mida laulaks ei wõi nimetada“, kuuldaske tihti kütisid ütleva, — „ja ka see jaht on lihtne: targa laulu järele puu alla ja laske nagu kana dreelt“. Sellega püüawad need ütlevad kiidelda, et nemad wilunud kütid on. Aga üks tõsine kütt ja looduse armastaja (ja seda peab iga kütt olema, kui ta küti nime kanda tahab) tuleb, kiitlejaid kuuldes, otjusele, et sarnane mitte wilunud kütt waid wilunud häwitaja on, kes mõtuse laulu

ainult hingewõtmise sillaks tarwitab ja kes iga mõtuse, kellele aga juure pääseb, ilma wahetegemata maha põminutab. Nad on sarnaste seast, kes kiitlewad, et 3—4 mõtust ühe hominikuga lastnud on.

Olen mitmed jahid tundma õppinud: seft Euroopa metsades hirwe ja metskõitfe järele luuranud, metsseale numbri peal seisites eluniidi katkestanud, kõrwetama päikese kiirte all arba ette ratendatud härgadega trappisid ja stepitauu lõuna Wenemaa lagendikududel piiranud, karu ja põtra kuuliga tabanud, külmal talwe õöl saarmast jääaugu ääres walwanud, — aga siiski on mõtusemäng minul kõigist kõige armsam jaht.

Eht küll lihtne (nagu näitab) see laul, kuid siiski kõlab sellest igatsus, lootus, armastus. . . Kui mõtuse laulu tõsiselt kuulata, siis tulewad mitmed huwitawad — mina ütles hingeelu — momendid esile. Seda mõista wõib ainult see kütt, kelle juures lastmishimmu weel kõik teised tundmused ära ei ole lämmatanud. Peab wõima puu all laulu kuulata, waadelda ja — elu kindida. Mitte ühelgi teisel jahil ei wõi teadmatuse, ettemõtlematuse ehk „lastmise palawiku“ läbi nii põhjalikku häwitamise tööd toime panna, kui just mõtuse mängul. Püssiga sihtida ja pauku lahti päästa oskab wast iga karjapois. Osawasti lasta oskawad ka palju spordimehi, kes kunni 30 talbritut õhus järgimööda purustawad, ilma et ükski pauk mööda läheks. Needsamad spordimehed tapawad ka jahil pea iga pauguga linnu ehk looma, kes temale lastmise maa peale ette sattub. Kas wõib aga neid üksi sellepärast kütteks nimetada? Ei! Need on lastespordi armastajad, nemad waatawad lindude ja loomade kui elawa märgilaudade peale. — Iga amet tarwitab õppimist mida keerulisem ja raske, seda kauem tuleb õppida. Jahiamet on üks rasematest ja nõuab peale rohke teoreetilise weel suuremat praktilist teadmist. Ei aita see, et ainult looma ja lindu wälimuse järele ära tunda, ei, — peab ka teadma, mis osa tema looduse majanduses efitab ja mis kohuseid tema looduse enefe poolt on seatud looduse tasakaalu ülewaldamisets täitma. Ühe sõnaga, peab oskama looduse raamatut lugeda, enne kui loodusesse minna ja seal lasteriitaga surma enefe ümber külwama hakata, sest mitte häwitamisets ei ole kütt, waid ülesehitamisets; selle ülesehitamisets, mis looduse wastu pimedad elemendid on ära häwitanud oma tapmise himus ja saagiahnuses. Need pimedad elemendid looduse wastu on rõõm- kütid, ilma südametunnistufeta ifitub, kes iga linnu ja looma peale tuld annawad, isegi ka nii

laug maa peale, kus haarolite filmapiltne surmamisevõim juba aumugi lõppenud ja lastud looma kättesaamist juhtumise peale tuleb jätta. Et seal juures palju loomi ja linde haaratud saavad ja alles mitme päeva ehit nädala pärast suurt piina tundes ära lõpewad, selle üle need isikud pead ei murra ja puudub neil ka ettejuutus, kuidas need „pillid“, mida nemad nii lahle käega wälja jagawad, matitsewad.

Mitte ainult üffi südameta isikute poolt, waid weel rohkem teadmatuse pärast kannatawad meie jahiloomad ja linnud ja saavad teineford isegi lastjale kasuta ära häwitatud. Praeguses labareede, fox-troti, liidõride ja eratabinetide aja-järgus peetakse ka jahil käimist enam-wähem „hea tooniks“ ja sellepärast on ka palju isikuid, kellele rahatastus, kas spekulatsiooni läbi ehit mõnel muul wiisil, patsuts on paisunud, mille läbi kõik tehnilised takistused terge kõrwaldada, — jahimeesteks hakkunud. Ja see on taunis lihtne: wajab ainult omale püss osta ja jahiluba muretseda ja — oledgi „kütt“, waatamata selle peale, et sul jahist aumugi ei ole ja püssi ainult niipalju tunned, et padruni sisse lükata ja kulle maha lasta. Aga mis sellest, sina oled aga üleöö kütiks saanud s. o. arstiks, kes looduse majanduse tasakaalu ülewõlpidamist tatiistawaid paifeid oma eriteablise osawusega opereerima hakkab. Rahapung on sinule opereerimise noa pihku surunud ja „head soowitused“ operatsiooni diploomi tasu muretsenud.

Kuid olen teemast kõrwale sattunud ja palun wabandust!

Nii siis, et mõtuse jahiti mitte häwitamiseks muuta ja neid wiimaseid, mis meie kodumaal weel järel on, alal hoida, peab kütt enne mitmed hommitud mõtuse mängus käima ilma et lastmise peale mõelda tohiks. Esmine tarwidus on selgitada, kui palju mõtuse kullefid laulawad, siis, kui palju ema mõtusid selles mängus käiwad ja wiimaks, sellest kullede ja emade wahetorda selgitada s. t., kui palju emasid ühe kute peale langewad. Üleüldised kogemused näitawad, et mängu alguses on kahjulik mõtust lasta, erandib mõitfid olla ainult nõnda nimetatud „riiutused“ kes juba wanad on ja sugutamiseks mõimetud. Sarnased ei laula enam kindlasti waid wäiteste wahetõrgete järele kuulates, kas teise lanu ei kuule. Kuuleb ta teise laulu, siis on ta koke seal ja sellel kraest kinni. Ei arwa teine heats põgeneda, siis tuleb kottupõrtamine ja nagu tule tera lendawad mõlemad koos puu otsast alla. Enamaste on teine sunnitud siiski põgenema ja osa oma pulmatuuest maha jätma. Seda teeb

see riitust enamiste igahõega, kes julgeb oma noka lauluts lahti teha, nii et ükski enam ei julge laulda waid waitides lähemal ehit laugemal puude otsas istuwad, teades, et iga katse, rindus patitsewatele tunnetele laulu läbi kergendust saada, selle despoodi poolt, kes alati walwel on, draakoniliste abindudega ärälämmatatud saab.

Nii mõnigi kütt, kes seda ei tea, kaebab: „Mõtused ei laula! Wõõrdalitud aastal oli seal juur laul aga tänawu laulab üks ainus ja seegi nii halvasti, et ligi ei pease“.

Niisugune riitust tuleb mängu algusel ära häwitada, sest ta teeb sellega suurt kahju, et ta kui armukade sultan oma haaremit wahib: ise tema sigitamiseks kõlbulik ei ole ja teise ligi ei lasse. Selle tagajärg on lesed emad ja wäitsearwulised perekonnad. Kui niisugune riitust ära on lastud, siis leiab kütt juba teisel ehit kolmandal hommitul kats, kolm ehit rohkem kulle laulmas.

Kõsimuse peale, misugune wahetord on kõige parem isade ja emade wahel, saame kõige rohkem mõtuseid 1 : 3, s. t. ühe kute peale kolm emamõtust ja selle järele opereeritakse ka enamiste.

Minu kogemuste järele laugel põhja-idas, kus kütt sugugi, ehit wäga arwa mõtuse mängule sattub, on alati isasid rohkem, kui emasid. Niisama on praktika näidanud, et ka polygaamias elawad linnud ja loomad degeneratsiooni eest kõige paremini kaitstud on, kui wahetord 1 : 1. Et mõtus mitte rändaw lind ei ole, waid aasta ümber kindlat elupaika peab, on tema ka degeneratsioonist ähwarbatud, sellepärast peaksid ka kütid ainult siis mõtusid laulu pealt lastma, kui seal kullede enamus walitseb, pealegi meie kodumaal, kus ainult weel mõned üffitud mõtused järel on.

Et ka meil praegu see aeg uffe ees on, kus loodus talweunest ärkab ja sellega ühes ka meie metsa hiiglane kosjatee jalge alla wõtab, tuleb minule meelde üks kenamatest lewade jahitidest, mis mina iganes läbi teinud olen.

Meie kodumaalt laugel põhja-ida pool, seal kus loodus weel inimeste kätest puutumata oma algupäralises olekus püsib, kus weel raudtee rööpad sihtidena metsa läbi ei lõika ja ta telefoni ja telegraafi traatidega läbipunnatud ei ole, kus weel hiigla jeedrid ja otaslehed oma latwu taewa poole sirutawad, kus kottas üle finetawa männi metsa spiraalides pilwede poole tõuseb, kus taru ja põder ennast kodusid tunnawad olewat, kuhu weel degeneereeritud looduse kuningas — Homo sapiens — oma mammona palawikus oma weel rohkem degeneereeritud kultuurat ei ole suutnud

landa, mille ees metsad ilma armuta peavad tabuma, seal põlises laanes, kus ei ole ameti muret, närviid, „häid naabreid“, salaküttisid ega piiri tulpasid, seal, kus tunned ennast waba kui lind olewat, puutumata neitsilitu loodusega film filma vastu seisdes, — seal olen mina mõtuse laulu kuulnud ja seal on nii mõnigi laulja minu jahijaagiks langenud. Sinna rändan nüüd korid weel waimus ühes lugijaga.

15. aprillil 19. a. ilmus minu jahijeltsiline Bartolomeus, nagu meil tokkuräägitud oli minu asupaika ja juba teisel hommitul algasime ette-walunistustega meie pooltawatsetud tolm nädalat kestwa jahijõiduks mõtuse mängu ja hanejahile. Wiivitada ei olnud enam põhjust, sest lumi metsades oli juba sulanud ja jõe jää läinud; siitab lendasid suminal ja waldsnepp troofjus metsa kohal. (Järgneb.)

Meie metsa jahiloomad ja linnud.

W. Wallner.

(Järg.)

Sookana (*Lagopus albus*) on põhjamaade lind. Meil asub ta suuremates rabades ja elab siin läbi aasta. Põhjamaadel asuwatest jookanadest aga lendawad mõned rohkem lõunapoolle, kuid mitte kaugemale, kui otasmetsa piirid ulatawad. Juunikuu keskpaigas võib leida tema pesas harilikult 8—12 muna. Kahe nädala wanused pojad hakkawad juba wähehaawal õhtu tõusma ja septembriks on nad täiskaswanud. Talweks ehk sookana ennaft walgesse ülitkonda, ainult juba otas on mõned mustad suled.

Nende 5 jahilinnu peale peafime mete — metsamehed — oma iseäralist tähelepänu juhtima, neid võimalust mööda kaitsema ja nende eest hoolitsema. Kaitseks tuleb nende waenlasti, rööwloome ja lunde, iseäranis rebasid ja kullisid, häwitada. Weel tuleb maas pesitawate kanalindude juuremateks waenlasteks koeri ja kassa lugeda.

Põllumajanduse Sead. § 340 lubab igal ajal tappa hulkumaid koeri ja kassa. Ka feelab sellesama seaduse § 343 koertega jahipidamist suwel. Nimetud § 340 käib aga ainult peremehega ümberhulkumate koerte kohta, kuna ta nende koerte kohta, kes peremeestega ühes ümber uitawad midagi ei lausu. Läti oli warem selles paremas

seisutorras (kuidas lugu praegu, ei tea), kus Põllumajand. Seadus § 478 järele karistati igat koera omanikku, kes oma koera lahtiselt põllule ehk metsa lastis ja § 451 lubas tappa kõiki lahtiselt ümberhulkumaid koeri. Ka meil peaks uus jahiseadus, mille järele tungiw tarwidus on, koerte ümberhulkumist kitsendama. Seni ni aga tuleks endiselt karjatajatele, matjatorjajatele, jalutajatele jne. ära feelata koeri ühes metsa kaasa wõtta, ja walwata, et see feeldus täitmist leiaks. Staitje mõttes tuleks ka hoolt kanda, et jaht mitte häwitamisjeks ei muutuks. Hoolitsemise mõttes tuleks, iseäranis metjiste asukohtadele, teede, kraawide ja sihtide äärde kruusa panna. Ka poleks halb tedrede ja põldpüüde asukohtades liiwast ehk kruusast pinda wõsade wahel, päikese paistestel kohtadel huntisuse wiisata, kui seda kraawi kallastel jne. ei ole. Rõige rohkem hoolt nõuawad lumerikastel talwedel põldpüüid, millal nende tarwis tuleks teri ja haganaid söögiks panna ja kuuseokstest warjupaigad teha. Minult ühes asjas ei saa mete, metsamehed, nende lindude soowidele vastu tulla: nende armastusele korratu metjaraiumise vastu, mis iseäranis tedrede juures filma torfab, kes laastatud kohti armastawad, kuna mete ideaal, ühtlane, tihed, paksu krooniga mets, neile ei meeldi.

Kanalindude hulka kuuluwad ka faasan ja wuit.

Faasan (*Phasianus colchicus*) on pärit Kesk- ja Vääne-Aasiast, waremalt siisse toodud ja elab praegu metfikult Kesk-Euroopa metsades. Ka meile on neid mitmel pool siisse toodud ja kaswatatud, milleks metsades wastawad majakesed ehk onnid on chiratud. Metfikult ta meil ilma onnideta ja toitmiseta püüda et suuda, sest igal pool, kus faasanid lahti olid lastud, on nad sõja ja rewolutsiooni ajal, kus nende eest enam ei hoolitsetud, kadunud. Asjaarmastajad ja seltsid wõiksid siiski nende kaswatust jatkata.

Wutt (*Coturnix dactylosonans*, *Coturnix communis*) kuulub juba rändawate lindude hulka. Meile ilmub ta kowadel küllast hilja. Harwa leidub jaanipäewa ümber wuti pesi. Harilikult leiame juulikuu keskpaigas tema pesas 8—14 muna.

Pojad kosuvad ruttu ja 6 nädala vanused on juba täiskasvanud. Aralend algab augusti lõpul ja on septembri keskelt täies hoovs. Mõned nendest elavad talve Põuna-Euroopas üle, kuna suurem osa Põhja-Aafrikasse lendab ja seal talve mööda jaadab. (Järgneb).

Üleskutse jahimeestele.

Linnu elu-olu igatülgset nurimist on paljud teaduslised asutused, mõned aastad enne ilmajõda, lindsid rõngastama hakkand. Seks ots-tarbets varustatse finnipiitud manad eht pesades noored linnud väikeste alumiinium-rõngastega. Selle rõnga peale on asutuse nimetus ja rõnga järjekorra number ülestähendatud; ühtlasi peab iga vastav asutus rõngastamise kohta raamatupidamist. Rõngad findlustatse lindudele jala ümber.

Pea kõikides Euroopa riikides töötavad niisugused asutused, ning seisavad omavahelises ühenduses. Meil puudus seni rõngastamise keskkoht, nüüd otjustas Tartu Ülikooli Loodusuurijate Seltsi Ornitoloogiline (linnuteadusline) Sektsioon sellest rahvusvahelisest teadustööst osa võtta ja kodumaal lindsid märkima hakata.

Kodumaal surmavad jahimehed, peale jahilindude, nii mõnegi nende huvidele mitte soovitava linnu. Mõned jahifeltsid on oma liikmetele isegi kohusetse teinud aastast teatav arv

varuseid ja kullisi ära hävitada. Nende maha-lastud lindude keskelt leidub eht mõnigi rõngaga varustatud lind. Säherdune rõngastatud lind äratav kül kütü isäralist huvi, aga enamiste ei tea ta selle rõnga teaduslisest tähendusest ühtigi. Önnelikumal juhtumisel hoiab ta rõnga mõni aeg alal, et seda aga mõnele teaduslisele asutusele saata, jelle peale ta ei mõtlegi.

Ornitoloogiline Sektsioon palub kõiki küttsid, kes juhtumisi mõne rõngastatud linnu kätte saavad, jala küljes leidum rõngas Sektsioonile saata; ei soovi mõni sellest rõngast lahutada, siis teatagu vähemalt kirjalikult Sektsioonile linnu kättesaamise ajast ja kohast ning rõngal leiduwate andmete üle täielikult.

Ornitoloogiline Sektsioon loodab, et kütid oma kaasabi teelama ei saa ja üleskutse nende ringkonnas vastutõla leiab. Kõitidele, kes seda teadust laiendamast tööd toetavad, saab Sektsioon awalikult tänu awaldama. Ühtlasi teatab Sektsioon, et ta igal ajal kõitsugu järeipärimiste peale, mis lindude elu-oluga ühenduses, wastama saab.

Kõit rõngad, eht teated nende üle palub Sektsioon Tartu Ülikooli Zooloogia instituti Sektsiooni esimehele h-rra prof. J. Piiper'ile saata, ühtlasi palutatse ta kõiki küsimustega sinna pöörata.

Tartu Ülikooli Loodusuurijate Seltsi
Ornitoloogiline Sektsioon.

Mitmesugused teated.

Riigi metsad Eestis.

Riigi metsasid Eestis on Metsade Peawalitsuse jaanuarikuu andmete järele umbes järgmiselt:

Üleüldine metsapinna suurus maakondades:

Wiru maakonnas	159.190	tiinu	— 23%
Tartu maakonnas	104.177	"	— 15%
Pärnu maakonnas	101.235	"	— 14,5%
Wõru maakonnas	88.243	"	— 13%
Harju maakonnas	70.397	"	— 10%
Wiljandi maakonnas	66.550	"	— 9,5%
Lääne maakonnas	50.574	"	— 7%
Järwa maakonnas	38.248	"	— 5,5%
Saaremaal	15.258	"	— 2,5%

Kokku: 693.872 tiinu — 100%

Kõige suurema metsapinna annab Wiru maakond ja kõige vähema — Saaremaa. Teisel kohal seisis Tartu maakond, kuna aga Walga maakonna piirid hiljem sellest ajast, kust need andmed wõetud, kindlaks määrati ja mitu metsarikkamat Tartu maakonna walda 11 tuhande tiinu metsaga Walga maakonna alla wõeti, siis jääb nüüd teisele kohale Pärnu maakond. Niisama wõeti ka osa Wõru ja Wiljandi maakondadest Walga maakonna külge.

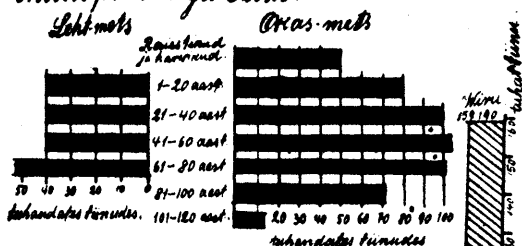
Wõrdlewa suuruse saame diagrammilt, kus igale maakonnale on eraldatud wastawas suuruses tulp, mis ühtlasi ka leht- ja okasmetsa wahekorra ära näitab.

Nagu diagrammid näitawad on okasmetsa meil igalpool enamuses. Kõige suu-

rema protsendi lehtmetsi leiame Tartu ja Wiljandi maakonnas, selle järele Wiru ja Pärnu. Üleüldisest metsapinnast on 75% ehk kolm neljandikku okasmetsa all.

Riigi metsad Eestis.

Metsa pind kogu Eestis.

Metsa pinna suurus maakondade järele.

Teine diagramm näitab okas- ja lehtmetsa seisukorda wanaduse klasside järele kogu Eesti kohta 20 aastaste wanaduse järkude järele.

Füüsiliselt ja kaubandusliselt küpse, raietavalis metsapinna võime 90.000 tiinu peale arvata, mis oleks kogu metsapinnast 12,5% sellest on 15.000 tiinu okas- ja 75.000 tiinu lehtmetsa. Sellele raiumise alla minevale metsale järgneb tagawara, reserv mets kokku umbes 110.000 tiinu, millest okasmetsa 80—100 aasta wanust 71.000 tiinu ja lehtmetsa 30—50 aasta wanust umbes 40.000 tiinu.

Aastase kasutamise normi suurus oleks umbes: lehtmetsadel 3800 tiinu ja okasmetsadel 4725 tiinu. 1921/22 majanduse aas-

tal on määratud raiumiseks 9057 tiinu, mis järgmiselt ära on jaotatud:

- 1) Riigi kulul ülestöötamiseks 2131 tiinu
- 2) Raudee walits. ja küttekomiteele 1351 "
- 3) Oksjonilt müümiseks 2494 "
- 4) Elanikkele, asunik. ja asutustele 2960 "
- 5) Muude otstarbeteks 121 "

Kokku: 9057 tiinu.

Kodumaa looduse uurimisest.

Kodumaa armastue olulisemaks eeltingimuseks on teadusliku uurimise peale rajatud kodumaa looduse tundmine. Et aga võimalik oleks kodumaa loodust teaduslikult uurida — teda täpselt kirjeldada ja seletada, seks peame enne teadma, missugused asjad ja nähtused kodumaa loodust moodustavad. Et wiimasele eesmärgile, eriti kodumaa looduse kaunima osa — lindude suhtes, jõuda, seks pöörab Tartu ülikooli juures asuwa loodusuurijate seltsi ornitoloogiline osakond Teie poole järgmiste küsimustega:

A) 1. Kas on wõi oli Teie kodukohas ehk mujal Eestis Teie teada allpool nimetatud lindsid tähelepanud? 2. Kas, kus ja kuipalju teate teie nende pesituspaiku — wõi kui waremalt pesitasid, siis kui palju aega sest tagasi on ning mis oli nende ärakadu (kindlaks wõi arwatawaks) põhjuseks:

1. Walge toonekurg, 2. Must toonekurg, 3. Kalakurg ehk haigur, 4. Metsis, 5. Teder, 6. Kaaren ehk ronk, 7. Siniraag, 8. Wainukägu, 9. Hüüp, 10. Järwekaur, 11. Sookurg, 12. Wesipapp, 13. Jäälind, 14. Metshaned, 15. Kaljukotkas, 16. Merikotkas, 17. Kalakotkas, 18. Kassikull ja teised suured öökullid.

B) Millal (kuu ja päew) ja kus panite Teie käesolewa aasta kewadel allpool nimetatud rändlindude esimest päralejõudmist (wõi läbilendu) tähele? Missugused ilmastiku olud (temperatuur, õhusurumine, pilwitus jne.) walitsesid antud paigas nende tuleku ajal? Millal hakkasid allpool nimetatud taimed Teie kodupaigas käesolewa aasta kewadel õitsema?

a) Linnud.

1. Must ehk künniwares, 2. Lõoke, 3. Kuld-nokk, 4. Kiiwitaja, 5. Linawästrik, 6. Läbilendajad haned, luiged ja sookured, 7. Kägu, 8. Pääsuke, 9. Peo-leo, 10. Rääk.

b) Taimed.

1. Toomingas, 2. Sirel, 3. Õunapuu, 4. Siinilill, 5. Ülased, 6. Warsakabi, 7. Jaanikann.

c) Kui Teie peale nimetatud lindude asupaiku ja tulekuage veel muude lindude kohta wastavaid seletusi anda võite, siis palub L. S. ornitol. sektsioon Teid seda küsimislehe teisel küljel lahkesti teha.

D) Küsimislehed wastusega palub L. S. orn. sekts. järgmise aadressi kaudu tagasi läkitada: Tartu ülikool, Zooloogia instituut, L. S. Ornitol. Sekts. esimees prof. J. Piiper.

E) L. S. orn. sekts. palub kõiki kodanikke ja kooliõpilasi, kes kodumaa lindude uurimistööst osavõtta tahavad, oma nime ja elukoha aadressi punkt D. all nimetatud aadressi kaudu uurimiskeskkohta läkitada seks, et L. S. orn. sekts. neile küsimislehe lindude üle aegsasti kätte võiks saata.

Kõigile, kes kodumaa lindude uurimistööd toetavad avaldab L. S. orn. sekts. avalikult tänu.

Tartu ülikooli L. S. Ornitoloogiline Sektsioon.

Ülemineku puhul meetri mõõtude peale.

Chr. L.

Osa meie metsadest ja maadest on juba mõõdetud meetri mõõtetes ja loota võib, et lähemas tulevikus kõik teede pikkused,

pinna suurused ja puusüllad saavad meetri süsteemi järele arvatud, sellepärast toon allpool lühikesed wene ja meetri mõõtude võrdlustabelid täpiseimate ja ümarguste arvudega:

A. Pikkuse mõõdud.

Wene mõõdud.	Meetri mõõdud.
1 werst = 500 sülda	1,06680 kilomeetert
1 süld = 3 arsinat = 7 jalga	2,13360 meetert
1 arsin = 16 wersoki = 28 tolli	71,1200 sentimeetert
1 wersok = 17,5 kriipsu	44,450 millimeetert
1 jalg = 12 tolli = 6,85714 wersoki	304,800 — " —
1 toll = 10 kriipsu	25,4000 — " —
1 kriips = 10 punkti	2,5400 — " —
Meetri mõõdud.	Wene mõõdud.
1 kilomeeter = 1000 meetert	0,937383 wersta
1 meeter = 100 sentimeetert	0,468691 sülda
1 meeter = 100 sentimeetert	1,40607 ars.
1 meeter = 100 sentimeetert	22,4972 wersoki
1 meeter = 100 sentimeetert	3,28084 jalga
1 meeter = 100 sentimeetert	39,3701 tolli
1 detsimeeter = 10 sentimeetert	3,93701 "
1 sentimeeter = 10 millimeetert	0,393701 "

B. Pinna ehk ruutmõõdud.

Wene mõõdud.	Meetri mõõdud.
1 ruut werst = 250000 ruutsülda	1,13806 ruut kilomeetert
1 " " = 250000 — " —	113,806 hektari
1 tiinumaa = 2400 ruutsülda	10924,4 ruut meetert
1 tiinumaa =	1,09254 hektari
1 ruutsüld = 9 ruut wers. = 49 ruutjalga	4,55225 ruut meetert
1 ruut ars. = 256 ruut wers. = 784 ruut tolli	0,505805 ruut meetert
1 ruut wers. = 3 0625 ruut tolli	19,7580 ruut sentimeetert
1 ruut jalg = 144 ruut tolli	0,092930 ruut meetert
1 ruut toll = ruut kriipsu	6,45160 ruut sentimeetert

Meetri mõõdud.	Wene mõõdud.
1 ruut kilom. = 1000000 ruut meetert = 100 hektari	91,5299 tiinu 0,878687 ruut wersta
1 hektar = 1000 ruut meetert	2196,72 ruut sülda
1 hektar =	0,915299 tiinu
1 ruut meeter = 100 ruut detsimeetert	1,97704 ruut ars.
1 ruut meeter =	10,7639 ruut jalga
1 ruut detsimeeter = 100 ruut sentimeetert	15,5000 ruut tolli
1 ruut detsimeeter =	5,06123 ruut wersoki
1 ruut sentimeeter = ruut millimeetert	0,155000 ruut tolli

C. Kuubik ehk kantmõõdud.

Wene mõõdud.	Meetri mõõdud.
1 kantsüld = 343 kantjalga	9,71268 kant meetert
1 kant ars. = 4096 kant wers. = 21951 k. tolli	359,729 kant detsimeetert
1 kant wers. = 5,35938 kant tolli	87,8244 kant sentimeetert
1 kant jalg = 1728 kant tolli	28,3168 kant detsimeetert
1 kant toll = 100 kant kriipsu	16,3871 kant sentimeetert

Meetri mõõdud.	Wene mõõdud.
1 dekaster = 10 kant meetert	1,02958 kant sülda
1 dekaster = 10 kant meetert	27,7987 kant ars.
1 kant meeter = 1000 kant detsimeetert	2,77987 kant ars.
1 kant meeter =	0,102958 kant sülda
1 kant detsimeeter = 1000 kant sentimeetert	0,00277987 kant ars.
1 kant detsimeeter =	0,0353147 kant jalga
1 kant sentimeeter = 1000 kant millimeetert	0,0113864 kant wersta
1 kant sentimeeter =	0,0610237 kant tolli

D. Raskuse mõõdud.

Wene mõõdud.	Meetri mõõdud.
1 puud = 40 naela 3840 solotniku	16,380496 kilogrammi
1 nael = 32 loodi 96 solotniku	0,40951241 kilogrammi
1 nael	409,51241 grammi
1 lood = 3 solotniku	12,797263 grammi
1 solotnik 96 dooli	4,2657543 grammi

Meetri mõõdud.	Wene mõõdud.
1 tonn = 1000 kilogrammi	61,048211 puuda
1 kilogramm = 1000 grammi	2,419284 naela
1 gramm = 10 detsigrammi = 1000 milligr.	0,23442513 solotniku
1 detsigramm = 10 sentigrammi	2,25048202 dooli
1 sentigramm = 10 milligrammi	0,22504812 dooli

E. Mõõdud ümarguste arvudega.

Wene mõõdud.	Meetri mõõdud.
10 puuda =	163 ³ / ₄ kilogrammi
10 naela =	4095 grammi
10 solotniku =	42 ² / ₃ grammi
10 wersta =	10 ² / ₃ kilomeetert
10 sülda =	21 ¹ / ₃ meetert
10 arsinat =	7112 millimeetert
10 jalga =	3048 millimeetert
10 wersoki =	444 ¹ / ₃ millimeetert
10 tolli =	254 millimeetert
10 ruut wersta =	11 ¹ / ₃ ruut kilomeetert
10 tiinu =	11 hektari
10 ruut sülda =	45 ¹ / ₂ ruut meetert
10 kant sülda =	97 kant meetert
10 kant jalga =	283 kant detsimeetert
10 kant tolli =	164 kant sentimeetert

Meetri mõõdud.	Wene mõõdud.
10 kilogrammi =	24 ⁷ / ₁₆ naela
10 grammi =	225 dooli
10 kilomeetert =	9 ¹ / ₃ wersta
10 meetert =	14 ¹ / ₁₆ arsinat
10 sentimeetert =	3 ¹⁵ / ₁₆ tolli
10 ruut kilomeetert =	8 ³ / ₄ ruut wersta
10 hektari =	9 ¹ / ₃ tiinu
10 kant meetert =	1 ¹ / ₃₃ kant sülda
10 kant sentimeetert =	610 kant kriipsu

Üleskutse kodumaa metsade uurimiseks ja tundma õppimiseks.**Eestis peab loodama omamaa katsete põhjal oma metsandus.**

Kodumaal on eraisikute poolt rohkesti tehtud katseid ja nende järgi praktikerite poolt välja töötatud võrdartusliiki näpunäiteid metsanduse alal. Seni on see aga suuremalt jaolt jäänud ainult üksikute teada, seda ei ole katsetud populariseerida ja kokkuvõttesse viia teadusega.

Meil on warakult asutud metsa kultiveerimisele, soode kuivatamisele. On tarvitatud metsa majapidamises mitmesuguseid töödemeetode. Tarvitusel on olnud õige mitmesugused tarberriistad ja masinad. Kuid kõikide nende tööde tagajärge ja asjade otstarbekohasuse üle ei ole meie kirjanduses peaaegu midagi leida.

Küüb, kus kõik metsad, kodumaa tähtsamad metsad, on riigistatud, on isearanis tähtis, et see wara kõige ratsionaalsemalt kasutataks. On

tarwis töötada kodumaa metsandust farnajele kõrgusele, et ta tõesti seda ülesannet täita suudab. Fakt on aga, et metsanduse alal kodumaal ei saa töötada ei Saksamaal, ei Soomes, ei ka Wene eeskujul. Meil peab loodama omamaa katsete põhjal oma metsandus; ei ole ju metsateaduse loogu ulatuses laenatav võõrsilt, nagu seda on matemaatika ja mõned teised teadused harud. Teisiti üteldes, metsanduse edu on võimalik ainult kohaliste praktiliste kogemuste ja teooria või teaduse käsitlises käimisel. Sel teel on meile mõistlemata kõrgusele jõudnud metsandus Saksamaal ja mujal.

Seda teed tuleb ka meil läbi. Selle juures peame ära kasutama esimeses järjekorras kõike wana, kõiki katsete waral saavutatud seniseid resultate ja näpunäiteid ja looma hakkama ainult puuduwat osa. Rahju meie metsandusele oleks määratu, kui kõik seniste katsete tagajärjed unustuse hõlma jääks.

Wanade resultaatide uurimiseks näib olemat aga ainult üks võimalus — võtta ette põhjalit

lobumaa metsade uuri-nine ja tundmaõppimine, kusjuures toha peal kindlats saats tehtud ajaloolik arenemine ja katsete korralduswiisid. Selle tööga ei tohi aga enam aega wiita, sest iga aastaga hääbub aja, wõib olla õige suure tähtsusega, teateid ja nähtusi.

Samuti on tarwis tohe asuda ka loowale tööle metsanduse alal. On tarwis tööolubega kokkukõlasje wiia kunstlikult sünnitatud puu — masfitabelid; on tarwis ette wõtta laialisemaid uurimisi metsakasvatuse, korralduse kui ka metsa kasutuse alal. Tuleb populariseerida, kõigile kättesaadawaks teha uurimiste resultaadid ja ebusammud metsanduses. Tuleb kiire korras asuda oskuskõnade wäljatöötamisele.

Rühidalt, rohkesti on tööd metsanduse alal, mis kõige lähemal ajal peab tehtama, kui lobumaa metsandust soowitakse tõsta wäljamaa omade kõrgusele, ilma milleta aga lobumaa metsandus metsade häwituseks kujuneda wõiks.

Tartu ülikooli juures asuw Akadeemiline Metsa selts, mis waerwalt ellu lutsutud, on aja-wiitmatalt nende ülesannete teostamisele asunud.

Pigemalt allpool toodud ülesandeid sõelubes, jõuab aga iga asjast arusaaja otsusele, et siin resultaadid suurel määral olenewad tööst osawõtjate rohkest. See töö on ülemaalse tähtsusega ja siin peaks iga kodanik, kellel lobumaa metsanduse wastu huwi, kaasa aitama.

Abi wõiks siin olla kahesugune: 2) abi nõuga ja 2) aineline. Metsajülemad, nende abid, metsnikud jne kasuagu kogu loğuda kõiki andmeid merstonnas tehtud töö üle ja, kui see võimalik, saata Akadeemilise Metsa seltsile. Igasugused juhatused andmete leidmise ja töö organiseerimise üle wõetaks tänuga wastu.

Al. Metsa selts on juba algust teinud metsandusliste oskuskõnade wäljatöötamises. Metšas üleskaswanud ja metšaga kauemat aega tegemist teinud isitub wõiwad sellel tööalal õige palju kaasa aidata. On ju fakt, et meil rohkesti tohalikke puude, puieistikude (metsa seisandite), tarberistade nimetusi; rohkesti, eriti metsandusse puutuwaid sõnu jne, mis aga weel kirjandusse teed leidnud ei ole. Oskuskõnade wäljatöötamises oleks neil aga õige suur tähtsus ja selle tõttu on Al. Metsa selts tänulik igasuguste metsandusse puutuwate sõnade eest, mis temale saadetakse.

Ainelise tagatise puudumisel wõiwad kõik need ülesanded jääda aga ainult soowideks. Ei ole mõeldawad ei uurimised, ei oskuskõnade wäljatöötamine, ega ka lobumaa metsade tundmaõppimine ilma kulubeta. Ei tohi mingil tingimisel

lubada, et see töö rahapuudusel ebafi lükataks. Sellepärast tundku iga metsamees ja metsaga jeotud asutus end moraalselt kohustatud olema ka aineliselt seltsi toetama. Metsamehed astugu seltsi toetajateks liigeteks! Seltsid, eriti need, kelle pea sissetuleku allitaks metsasaadused, pidagu silmas Al. Metsa seltsi eelarwete kokkuseadmise ja puhtakasu jaotamise juures; sest seisab ju ka teie oiselohestes huwides metsanduse ebenemine! Wähemat toetust wõiksid lubada aga ka kõik asjast hurwitatud ja ka nendel on dieti suur tähtsus.

Rühidalt kõite kogu wõttes:

Akadeemiline Metsa selts pöörab kõikide isitute, seltside ja asutuste poole, kelle huwides lobumaa metsandus, üleskutsuga: töötage kaasa seltsi ülemaalse tähtsusega ettewõtetes, toetage nii nõu kui jõuga, nagu see kellelgi wõimalik! — Concordia — parvae res crescunt — ühemeelilise töö juures saawad wäikestest asjadest, ettewõtetest, suured. —

Kirjad ja saadetised palume adresseerida — Tartu ülikool, Akadeemiline Metsa selts (Mia tän. nr. 38-a.)

Akadeemilise Metsa seltsi juhatus.

E. M. K. osakondade aruanded.

Käru osakond.

Käru osakond sai awatud 25. mail 1920 a. Osakond alustas oma tegewust 19 liikmega. Juuni kuul 1921 a. astusid wälja 2 liiget ja wastu wõeti 2 uut liiget, nii et liikmete arw endiseks jäi. Koosolekuid on peetud kolm.

Sissetulekuid oli osakonnal: sisseastumise ja liikmemaksudest 2.880 marka 80 pen. ja wäljaminekuid 790 marka 30 pen., ülejääk 1. jaanuariks 1922 a. 2.090 marka 50 penni.

Püssi osakond.

Osakond sai awatud 1. weebruaril 1921 aastal. Awamise juures astusid liikmedeks 42 metsateenijat. Osakonna tegewuse ajal tuli juure 5 liiget ja astus wälja teenistusest wabaks saamise puhul 4 liiget, surma läbi 1 liiget.

Praegu on osakonnal 42 liiget. Awamise ajal kaškas raha ei olnud, tegewuse aja jooksul tuli sisse: sisseastumise mak-

suvid 470 marka ja ½% kuu palkadest 4258 m. 50 penni. Kokku: 4728 m. 50 penni. Värs välja: Keskkujatusele 4490 marka, „Eesti-Metsa“ tellimise eest: 150 m., ra- haarasaatmise eest: 28 m. 50 p. ja kassa- raamatu ostmiseks: 60 marka. Kokku 4728 marka 50 penni.

1. veebruariks 1922 a. Püüsi osakonna kassasse raha ei jäänud.

Lühemad teated.

Puukauba äri.

Puumaterjalide väljaveo on osa suuremate eksportööridele läinud aastal õige rahul- oltavalt lõppenud ja mõnesuguseid lootusrikkaid väljawaateid tulewiku jaoks on olemas. Siiski tõi väljaveo kaubandus paljudele ka kahju.

Talwine metsatöö on tänawu mõrdlemisi hästi edenenud. Tööjõududest puudust ei olnud. Talistawalt mõjus metsamaterjali väljaveos äkiline jula. Metsatööstuste poolt juhitate tähele- panu liiga kõrge weohinna peale raudteel, mis puumaterjali koguhinnast kõrgeim. Ollate arwa- misel, et see majade ehitamisele tuntawaks raskendajaks on.

Suuremate metsatööstuste äride poolt kriipsu- takse alla wäga elawat järelepärimist ehitus- materjalide, akende ja uste peale, kuigi ostjaid wähe, mis oletada lasseb, et meil sel suwel suuremal määral ehitama hakatakse, kui ei talistataks mõrbl. rasked ehitamise tingimised.

Puumaterjali hinnad jääwad käesolewa aasta suwel arwatavasti samasugusteks, kui nad olid läinud aastal. Kallid weofulud ei ole lubanud hindu alandada.

Üleülbse peab tähendama, et sisemaa tellimised metsatööstuse äridele kaugelt rohkem tööd anna- wad, kui waremalt, nii et need täiel määral tegevuses on.

Kuid on ka läbiraatimisi olnud väljamaaga uste ja akende sinna saatmise suhtes. Wõib olla lähed korda neid Lääne-Euroopa jaoks suu- remal määral valmistama hakata.

A.s. „Silwa“ on nimetamiswäärilise tööala forralbanud: palkimistaste ja puuarmast (puu- willa) suuremal määral valmistades. „Pwl.“

Rõne Eesti metsanduse üle Soomes.

Soomes metsateaduslike seltsi koosolekul tea- dusliste seltside majas Helsingis kõneles konsul Westerman 3. märtsil 1922. a. Eesti maa- ja

metsaoludest. Rõneleja selgitas, mispärast Eesti radikaalne maareform, mis Soomes tihti vastu- waelusti aratanud, oli siiski ainute tee, mille kaudu Eesti rahwas oma maa wiimati kätte sai. Eesti metsaoludest on ka raske aru saada ilma maatafüunuse ajaloolise põhja tundmiseta. Referent tõi pilbitse Eesti metsade praeguse seisutorra ja walitsemise wiisi kohta, niisamuti metsaõpetus, metsa- ja paberitööstus ning metsakaubandus sai nii põhjalitu selgituse osaliselt kui see prae- guste andmete järel võimalik on. Koosolijaid oli rohkesti ja awalbati kõnelejale soojalt tänu nende meelest õpetama ja Eesti suhtes mõttepiiri laiendama ettekande eest. „Pwl.“

Metsaametnikkude palgamaa.

Toimetusele kirjutab awaldamiseks Laik- saare metsaülem A. Raekson metsaametnik- kude palgamaa küsimuse kohta järgmist:

„Hiljuti leidus ajalehtedes lühike teade, et walitsus on otsustanud metsaülemate kui ka nende abide palgamaid ära kaotada, eel- mainit ametnikkudele aiamaad jättes ja woi- malus hobuse ning lehma pidamiseks. Lü- hike ja lakooniline teade, mida publikum rahulolemise tundega loeb ja päewakorrale üle läheb. On ju metsaametnik see isik, kelle

„EESTI METS“

1921. a. käike on weel terwelt

—: saada. —:

Hind ühes saatmisega 300 m.

peale 90% sapist langeb, mida mõnede ringkondade poolt ajalehtede kaudu amet- kondade peale välja walatakse.

Metsaülemaid tabas aga lühike ajalehe sõnum kõue löögina: palgamaa ärakaotami- sega praegusel ajal on metsaülematelt liht- salt elamiswõimalus wõetud, sest waewalt on loota palkade sedawõrd kõrgendust, et perekonnaga ametnikule äraelamist wõimal- dada.

Missugused motiivid walitsuse otsuse juures mõõduandwad on olnud, jääb esialgu saladuse katte alla. See ometi ei wõiks olla, et metsaülem oma palgamaa harimisega teenistuse kohuseid loiult ehk lohakalt täi- daks, sest ei ole wist ühtegi metsaülemat

Eestis, kes oma palgamaad ise hariks. Esiteks ei jatku temal selleks kõige parema tahtmise juures aega ja teiseks on ta enam-vähem põllutööst wõõrdunud. Maa on kas wäljarenditud, pooletera peale antud ehk harib seda metsaülema kutsar palgalistega. Metsnikud ja metsawahid sellewastu hariwad wist ilma erandita oma palgamaad ise. Põhjus peab mujal peituma ja on wist wiimaste aegade pealekäimiste produkt. Seisukord on aga tasakaalust löödud ja metsaülematele täbar.

Mahamaetud on traditsioon, meie elame ju demokraatilises wabariigis. Meie tahame kultuura-Euroopale järele sammuda, oleme aga kahe silmawahahele jätnud, et seal metsaülematel palgamaa pea ilma erandita on. Enne on aga meil tarwis ärakatsuda, kas ilma palgamaata läbi ei saa ja katsejänes-teks tehakse metsaülemad.

Metsaülemate tulewiku wäljawaade on järgmine:

Iga metsaülema asukohta pannakse asunik ja metsaülem wõib „heade“ naabrite juures toiduaineid norimas käia, sest linnaturgu ei ole ju iga metsaülema asukoha ümbruses leida, kust tema naine iga hommiku korwiga wõiks tarwilist päewaratsiooni kodu tuua.

Ja seda wiimast on meie riigiisad ära unustanud“.

Metsa- ja jahimehed ühinegem!

Kuukirja „Eesti Kütt“ toimetuse on loomakaitse korraldamise ja oma lugejate ringi

tõstmise mõttes metsaülemate poole soowituskirjaga pööranud, ligi lisades ühte proowinumert. Selle kohta on „Eesti Metsa“ toimetusele mõtteawaldusi saadetud, mis kokkuwõetult järgmist sisaldawad:

„Suurem jagu metsaülematest ja metsateenijatest on tõsiselt jahist huwitatud ja on ka metsloomade söötmise eest läinud külmal ja lumisel talwel wõimalust mööda hoolt kannud. Soowitaw oleks, et need kaks kuukirja „Eesti Mets“ ja „Eesti Kütt“ otseteed läheneksid ja kontaktis töötaksid. See annaks ka metsateenijatel julgust küttidega seltsida.

Palju on küti salkades isikuid, kes warematal aegadel, kui kõik õigused mõisnikkude käes olid, sataja jahil käisid ja sellega metsawahtide waenlasteks said. Mõned nendest ei ole weelgi õigeteks küttideks saanud, kuid loota on, et iseteadwus wabaduse tõttu kaswab ja küti salkade hulka salakütte ei saa olema. Kus wiha salaküttimise tõttu kütisalga liikmete ja metsaametnike wahel on tekkinud, peaks see juba Küttide Liidu ja Metsateenijate ühisuse alamorgaanide kaudu lahendatud ja lõpetatud saama. Selles suhtes oleks ka kuukirjade lähene-mine soowitaw“.

Trükiwiga

on juhtunud artiklis „Rebase pillid“, „Eesti Mets“ nr. 3, kus tuleb lugeda 2 grammi strichninum nitricum asemel 2 graani.

Poolametlikud teated.

Metsade Peawalitsuse ringkirjad.

14. märtsil 1922. a. nr. 8187/28.

Wastutules asunikude raste majanduslike seisuforraale leiab Peawalitsus wõimalikult lubada asunikude palkide läbisaagimist riigi saewestites kergendub tingimistel ja nimelt järgmise hinna eest: palgi kantjala läbilõikamisest ilma brusseerimata seitse (7) marka ja ühes brusseerimisega kümme (10) marka.

Laudade hõõrõeldamine, kantimine ja findlipalkude ümbertõötamine 10% odawam, kui eraifitutele.

Juhusel, kui ta teised kõrwalised elanikud oma palkide läbilõikamist soowiwad, on see ainult farnasel korral lubatav, kui selle all riigi töös-tus ei kannata, kus juures tööraha tuleb wõtta, ilma brusseerimata üheksa (9) marka ja brusseerimis kolmteistkümnend (13) marka palgi kantjalast.

Laudade hõõrõeldamisest 50 penni ja kantimisest 15 penni jooksu jalg. Sindli lõikamisest 15 marka schoff.

6. märtsil 1922. a. nr. 7197/21.

Ragu metsaülematelt saadud järeleparimistel-selgub, ei ole paljud metsaülemad suutnud eest

olevatels metsakultuuri töödets tarvilisel määral tuuse ja isekranis männi seemneid korjata ja osta.

Et seemnetest lewadel mitte puudust ei tulets paneb Peawalitjus metsailematele ette kõik teha, mis wähegi võimalit, et kultuuride jaoks võimalikult rohkesti seemneid saats muretsetud. Ühes sellega palub Peawalitjus teatada, misjuguseid seemneid ja kui palju kustil metskonnas on olemas, kui palju oma tarwiduste rahuldamisets ära kulub ja kui palju ja misjuguseid võimalit olets teistele metskondadele üle anda müügi teel.

Metsade Peawalitjuse ülema päewakäsu.

10. weebuaril 1922. a. — nr. 9.

Arwata riigiteenistusest wabastatuls 1. jaanuarist 1922. a. edaspidi neile teenistuse eest tasu makstes metsatööstuse krediidi summade arwel:

- 1) Sagabi metskonna Wõsu saewesti juhataja August Jürgeñson,
- 2) Sagabi metskonna praaker Karl Kraus,
- 3) Hakwere metskonna praaker Otto Raun,
- 4) Pagari metskonna praaker Egor Glasbaschew,
- 5) Pagari metskonna praaker Feodor Simson,
- 6) Jäneda metskonna saewesti juhataja Walter Dietsenberg,
- 7) Mõtsu metskonna saewesti juhataja Ewald Schiht,
- 8) Kärbla metskonna praaker Johan Tikerpuu,
- 9) Woltweti metskonna saewesti juhataja Peeter Veijen.
- 10) Suure-Rõpu metskonna saewesti juhataja Johan Osi,
- 11) Niimla metskonna saewesti juhataja Hendrit Tännaw,
- 12) Arwinurme metskonna praaker Aleksander Kemmel,
- 13) Rastre metskonna saewesti juhataja Johannes Samiaul,
- 14) Rastre metskonna saewesti masinist Eduard Hoos,
- 15) H. Miku metskonna saewesti masinist Rudolf Kütt,
- 16) Wana-Antsla metskonna saewesti juhataja Artabi Wares,
- 17) Kurefaare metskonna praaker Mihkel Raju.

15. weebuaril 1922. a. — nr. 10.

Kob. Paul Nummo määrän Metsade Peawalitjuse metsatööstuse osakonna nooremals instruktorigs 1. weebuarist f. a. arwates.

Kob. August Kivi määrän Metsade Peawalitjuse metsatööstuse nooremals instruktorigs 7. weebuarist f. a. arwates.

Audru metskonna metsaülema kantselei asjaajaja Aleksander Tamm'e wabastan ametist tema palwe peale 15. jaanuarist f. a. arwates.

Kob. Theodor Laurits'e määrän Audru metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. 15. jaanuarist f. a. arwates.

Wändra metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. Theodor Bohrmann'i wabastan ametist 7. weebuarist f. a. arwates.

Kloostri metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. Hindret Hiis'i kinnitan sama metskonna kantselei asjaajajaks 1. jaanuarist f. a. arwates.

Kob. Aleksander Wasili p. Silla määrän Wändra metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. 1. weebuarist f. a. arwates.

Halliku metskonna metsaülema kantselei asjaajaja Wolbemar Oja wabastan ametist sõjawäe teenistusesse astumise tagajärjel 31. jaan. f. a. arwates.

Kob. August Uterflau määrän Halliku metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. 1. weebuarist f. a. arwates.

Suure-Rõpu metskonna praaker Ernst Pedanil arwata riigiteenistusest wabastatuls 1. jaanuarist f. a. edaspidi temale teenistuse eest tasu makstes metsatööstuse krediidi summade arwel.

27. weebuaril 1922. a. nr. 11.

Kilingi metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. Jaan Ruisenberg'i kinnitan sama metskonna metsaülema kantselei asjaajajaks 1. jaanuarist f. a. arwates.

Kolga metskonna metsaülema kantselei asjaajaja k. t. Willem Roger'i kinnitan sama mets-

tonna metsaülevaade kantselei asjaajajaks 1. weeb-
ruarist f. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse IV. järgu kantselei
ametniku Woldemar Paljot'i wabastan ametist
tema palwe peale 21. weebuarist 1922 a.
arwates.

Metsade Peawalitsuse III. järgu masinakir-
jutaja Gertrud Ustal'i wabastan ametist tema
palwe peale 1. märtsist f. a. arwates.

Kod. Johannes Teino määrän Metsade Pea-
walitsuse IV. järgu kantseleiametniku k. t. 21. weeb-
ruarist f. a. arwates.

4. märtsil 1922. a. nr. 12.

Põllutöministri käsu põhjal 17. weebuarist
1922. a. nr. 21, § 2 kinnitan Wiljandi maa-
tonna abimetsaülevaade k. t. Leo Mäggi sama
maakonna metsaülevaade abiks 1. weebuarist f. a.
arwates.

Põllutöministri käsu põhjal 28. weebuarist
1922. a. nr. 24, § 4 wabastan ametist Walga
metskonna metsaülevaade Bruno Grawe 10. weeb-
ruarist 1922. a. arwates.

Põllutöministri käsu põhjal 28. weebuarist
1922. a. nr. 24, § 5 määrän Sangaste mets-
tonna II. järgu abimetsaülevaade Karl Johanson'i
Walga metskonna II. järgu metsaülevaade 10.
weebuarist 1922. a. arwates.

Kirjakast.

J. Põllumees: „Metsa uuendamise“ ei
paku sisuliselt midagi uudist.

Metsawaht: „Eesti Metsa“ weergubel
jäaks teie kaebhäälde liiga wäikese mõjuga.
Soawitaw on seda küsimust eeltulewa kongressi
pühul laiemalt käsitada.

Del Ramgets: Balgamaa asjus on juft
wastupidiseid wäiteid mitmelt poolt saadetud.

Toimetuse nende ilmutamisel peab ministeeriumi
seisukohta ära ootama.

Dotame Teilt jahialal wäiteid ja kirjeldusi,
mida Teil rohkesti peab olema.

U. Metsa Selts. Saadetus jäi aprilli
numbrisse hiljaks, ilmub maituu numbris.

Wäljaandja: Eesti metsateenijate kutseliühisus.

Wastutaw toimetaja: **Chr. Leilop.**

Tegew toimetaja: **U. Nehe.**

TELLIGE

weel täna omale
aasta peale Eesti
kaubanduse ja
tööstuse ajakiri

„HERMES“

Ilmub 6× aastas,
suures 32-64 lehe-
küljeliseskaustas

Tellimise hind:
aastas 100 marka
üksik nr. 20 mrk.

Toimetus ja talitus: Tallinnas,
Wanal Posti tänaval 7-10-a

Wäljamaa

ajalehede,
ajakirjade,
moodilehete ja
muu kirjanduse

müüf

toimetuse hindadega

J. W. Abrelthal'i

raamatu- ja noodiäris

Tallinnas,

W. Posti t. 7-10-a.

Kirjutusmasinate kontor
ja parandustöökoda

Wad E. ja A. Loun

& W. Schitfow

Tallinnas, Rataskaewu tänaval 14.

Telefon 13-37.

Kirjutusmasina „Royal“ esitus Eestis.

Soomitab suures wäljawalitus: kirjutusmasinaid, arwemasinaid, kopeer-
aparaate, schapirograafaste, schapirograafpaelu, kirjutusmasina linte,
:: :: lõpaberit ja kõigjuu kirjutusmasina tarbeasju j. n. e. :: ::

Ainsam Eestis täiesti siseseatud eritöökoda

kirjutusmasinate, kopeeraparaatide ja arwemasinate
parandamiseks ja ümber tegemiseks j. n. e.

Küti-Salkade Liidu häälekandja

„EESTI KÜTT“.

Rikkalikult illustreeritud jahiasjanduse-, kalanduse ja spordi ajakiri.

Ilmub 1 kord kuus,

Tellimiste vastuvõtmine 1922. a. pääle kestab edasi.

„Eesti Kütt“ seisab väljaspool poliitilisi parteisid ning walgustab oma weergudel küsimusi ainult jahiasjandusest, kalandusest ja spordist.

„Eesti Küti“ pääülesandeks on korraldada kasulikkude jahiloomade ja -lindude kaitsmist ja kasvatamist. Juhtida meie jahioorganisatsioonide liikumist ja tema ülewaateid jahiasjanduse arenemisest nii meil kui ka väljamaal. Wõidelda rööwjahipidamise ja rööwkalapüügi vastu.

„Eesti Kütt“ tutvustab lugejaid igasuguste laske- ning püügi-riistadega ja jahipidamise wiisidega. Toob teaduslikka töid linnu-, looma- ning kalatõugude üle. Käsitab laskeasjandusst, laskeharjutusi ning laskewõistlusi.

„Eesti Kütt“ toob igas numbris piltisid ja ilukirjanduslisi töid.

„Eesti Küti“ toimetuses töötawad paremad jahiasjanduse, kalanduse ja spordi tundjad. Samuti toetawad väljastpoolt paljud teadusemehed ja eriteadlased ajakirja oma kaastõega.

„Eesti Kütil“ on suur kirjasaatjate wõrk nii kodu- kui väljamaal. Iga jahiasjanduse, kalanduse ja spordi sõber tellib ja loeb „Eesti Kütti“.

„Eesti Kütti“ loewad ostuwõimulised ringkonnad, sellepärast on kuulutamisel selles lehes suur mõju.

Tellimise hinnad:

1 aasta pääle Mrk. 240, $\frac{1}{2}$ aasta peale Mrk. 120, $\frac{1}{4}$ aasta peale Mrk. 60.

Üksik nummer Mrk. 20.—

Kuulutuste hinnad:

1 lehekülge 1500 marka.	$\frac{1}{8}$ lehekülge 250 marka.
$\frac{1}{2}$ „ 800 „	$\frac{1}{16}$ „ 150 „
$\frac{1}{4}$ „ 400 „	Kaantel 50% kallim.

Tellimise aadress: „EESTI KÜTT“, Wiljandis, Postkast nr. 10

:: Tellimisi wõtawad vastu kõik Küti Salkade ja Rühmade juhatused. ::

Piiratud arwul on möödaläinud aasta numbrid weel saada.

Toimetus ja talitus asub Wiljandis, Lossi t. nr. 17. Telefon 139.

„LOODUS“

ON LOODUSTEADLINE KUUKIRI.

- „LOODUS“ awaldab populaar- kui ka puhtteaduslisi kirjutusi bioloogia, maa-
teaduse, füüsika jne. aladelt.
„LOODUS“ pöörab erilist tähelepanu kodumaa loodusnähtuste peale.
„LOODUS“ toob igas numbris paremate asjatundjate arwustusi loodusteadus-
liste raamatute üle.
„LOODUS“ peab silmas ka wälismaal ilmuwaid raamatuid ja ajakirju ja ühen-
dab sellega Eesti looduse harrastajat wälismaade loodusteadlise
liikumisega.
„LOODUS“ on loomulikuks awaldamise paigaks Eesti teadlaste kirjutus-
artikliitele.
„LOODUS“ on senini toetanud kaastõõga Tartu ülikooli wanemad ja nooremad
õppejõud, eriteadlased ja looduse harrastajad.
„LOODUS“ tarwitab kaastõõlisi kogu kodumaalt.
„LOODUS“ ilmub 6 korda aastas: maksab aastas 500 mk., pooles — 165 mk.,
üksik nummer 60 mk.
„LOODUS“ ei tohi puududa ühestki koolist ega ühegi looduse sõbra laualt.
„LOODUS“ e“ tellimisi wõetakse wastu Tartus, Wana tän. 1, K.-Ü. „LOODUS“es“,
toimetus seal samas. — — Kuulutused: 1/1 lhk. 2000 marka.
1/2 — 1100 mk., 1/3 — 750 mk., 1/4 — 600 mk. Kaantel 100% kallim.

O. E. HERODES ja P. M. PRICK

Ehitusmaterjaalide ja kütteinete ladu TALLINNAS,
:: Wiljandi tän. 9, kõnetraat 863. ::

Ostab igal ajal:

Metsa ja igasugust metsa- ja ehitusmaterjaali.

Müüb ladust:

Palka, talasid, okas- ja lehtpuu laudu, telliskiwa, tulekindlaid
kiwa (Schamott), lupja, tementi, tement kaewu- ja weetorusid,
:: :: põletispuid ja igasugust ehitusmaterjaali. :: ::

Oma saeweski ja hõõweldamise wabrik.

Igasuguseid palka wõetakse wastu laudadeks ja plankideks
lõikamiseks, kantamiseks ja hõõweldamiseks. — Karniiside ja
pildiraami liistude walmistamine. Kõik tööd tehakse korra-
likult, ruttu ja ajakohaste hindadega.

Eesti mehaanilise puutööstuse aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

walmistab:

mööbelt, wineer kartonge,
wineer kohwreid, wineer
kooliranitsaid, wineer akti-
mappe, wineer käsitromm-
leid, wineer toolipõhju,
wineer platteid, wineer
-- labidaid j. n. e. --

Müügikoht TALLINNAS: Wana Posti tänav nr. 9.
" TARTUS: E. M. Jürgens'i juures,
Wana tänav nr. 17.
" Walgas: P. Saretok'i juures, Moskwa
tänav nr. 15.
" Petseris: E. Nassar'i juures Kaubareas.
" Wiljandis: R. Eitelberg'i juures.
" Wõrus: M. J. Tõnisson'i, omanik
Ed. Mõttus, juures.
" Rakweres: Roman Jürgens'i juures.
" Pärnus: J. D. Ammende juures.